

GÄLLIVARE-

UTVECKLINGSPLAN FÖR GÄLLIVARE CENTRUM

Antagen KF 2019-06-10 §100

**Gällivare
kommun**

Titel: Utvecklingsplan för Gällivare centrum

Kontaktperson: Marcus Zetterqvist, Gällivare kommun

Konsult: Tyréns AB genom Maria Hildén, Stina Svensson, Anton
Brännvall och Rune Karlberg

Foton: Gällivare kommun där inget annat anges.

Dokumentdatum: 2019-03-04

Dokumentstatus: Antagandehandling

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	4
Det här är Gällivare	5
<i>Historia</i>	<i>5</i>
<i>Bebyggelsemönster</i>	<i>8</i>
Det här händer i centrum	10
<i>Aktuella planer och projekt</i>	<i>10</i>
<i>Mål för centrum</i>	<i>13</i>
<i>Framtidsvision</i>	<i>13</i>
Mål och framtidsvision	13
Avgränsning och innehåll	15
<i>Parker</i>	<i>16</i>
<i>Offentliga platser</i>	<i>16</i>
Parker, offentliga platser och stråk	16
<i>Stråk</i>	<i>19</i>
<i>Ett centrum för alla</i>	<i>20</i>
Bebyggelse	25
<i>Förutsättningar</i>	<i>25</i>
<i>Åtgärder och riktlinjer</i>	<i>25</i>
Trafiken i centrum	29
<i>Hållbara transporter</i>	<i>29</i>
<i>Gångtrafik</i>	<i>29</i>
<i>Cykel</i>	<i>31</i>
<i>Kollektivtrafik</i>	<i>33</i>
<i>Biltrafik</i>	<i>34</i>
Förslag till handlingsplan	38
<i>Prioriterade åtgärder</i>	<i>38</i>

Utvecklingsplanen ska fungera som en guide till den framtida utvecklingen av centrum och ska ligga till grund för såväl planering, förändringar och förbättringar av allt ifrån bebyggelse, offentliga miljöer och parker, gator och vägar. På så sätt kan utvecklingsplanen peka ut riktningen för hur centrum används, hur människor umgås i centrum och vilken roll centrum ska ha i det nya Gällivare.

DET HÄR ÄR GÄLLIVARE

Historia

Under mitten av 1700-talet föreslogs Gällivare som ny kyrkplats. Gällivare etablerades då som sockencentrum och som tings- och marknadsplats. Under 1800-talet startade gruvbrytning och i slutet av 1800-talet kom järnvägen till Gällivare. Gruvbrytningen tog då fart på allvar och cirka 3000 arbetare kom snart att vara sysselsatta i gruvan.

I takt med att gruvbrytningen tilltog började bebyggelse uppföras i anslutning till gruvan i Malmberget. Först byggde gruvbolaget. När bostäderna inte räckte till började arbetarna själva bygga bostäder, varpå kåkstäder började växa fram. Hög inflyttning gjorde att både Malmberget och Gällivare expanderade. Till följd av den snabba expansionen och höga inflyttningen påbörjades planläggning av både Malmberget och Gällivare under slutet av 1800-talet. Malmberget kom att utvecklas till bostadsort för arbetare och Gällivare kom att utvecklas som administrativt centrum och bostadsort för de som arbetade inom administration, järnväg, vård och handel.

Fram till mitten av 1900-talet var Malmberget den dominerande orten i kommunen. I takt med att Malmberget allt mer började påverkas av gruvdriften kom istället Gällivare att etableras som kommunens centrum. Under 1950-talet gjordes en dispositionsplan som tillät högre och tätare bebyggelse i Gällivares centrala delar. Mellan 1950 och 1980 uppfördes sedan ett flertal nya byggnader. Sedan 1980-talet har bebyggelseutvecklingen i centrum dock varit blygsam men har nu tagit fart igen med anledning av samhällsomvandlingen.

Gällivare tidigt 1900-tal. Foto: Gällivare bildarkiv.

Centrum från ovan, tidigt 1900-tal. Foto: Gällivare bildarkiv.

Gällivare centrum i mitten av 1900-talet. Foto: Gällivare bildarkiv.

Stadsplanen

Det första förslaget till stadsplan för Gällivare presenterades 1888 och fastställdes 1894. Kyrkallén finns inritad i den ursprungliga planen och tanken var att den skulle sträcka sig mellan Gällivare kyrka och en ny stadskyrka i norr. Kyrkan byggdes dock aldrig och allén avslutades därför i höjd med Sjöparken.

Typiskt för Gällivare centrum är att gatorna leder ner mot kyrkan och bildar ett sammanhängande rutnät där den stora paradgatan, Kyrkallén, är den centrala axeln. Stora kvarter, långa siktlinjer och en stor skala på de offentliga platserna är karaktärsdrag i centrum i dag. I stora delar kan stadsplanens ursprungliga kvartersstruktur avläsas i dagens bebyggelse.

I samband med att stora delar av Malmberget försvinner har en förtätning inletts i centrum. Förtätningen sker i huvudsak inom den ursprungliga kvartersstrukturen. Det innebär att nya hus byggs inom befintliga kvarter och kompletterar befintlig bebyggelse. Den största avvikelsen från mönstret sker genom att ett nytt multiaktivitetshus byggs i Kyrkallén. Multiaktivitetshuset förändrar i grunden Kyrkallén, där den Östra Kyrkallén försvinner som ett genomgående stråk, medan den

Västra Kyrkallén kommer att öka i betydelse i framtiden. Multiaktivitetshuset skapar en ny avgränsning av Vassara torg och mot Kyrkalléns norra del. Förtätningen förväntas ge mer liv och rörelse i centrum och en större närhet mellan olika funktioner. Förtätningen förväntas också innebära bättre mötesplatser och mer möjligheter till att umgås, delta i olika aktiviteter osv.

Samhällsomvandlingen i Gällivare innebär att de ursprungliga storskaliga planerna för Gällivare delvis förverkligas - men också att stadsplanen behöver förändras för att bättre kunna motsvara de krav som ställs på en stadsmiljö idag.

Den ursprungliga kvarters- och gatustrukturen i stadsplanen med gränsen för utvecklingsplanen.

Kulturmiljöer och byggnader med historiska värden

Gällivare centrum finns med i Norrbottens kulturmiljöprogram 2010-2020. Centrum har valts ut bland annat för den äldre bebyggelse som finns kvar i centrum och för att bebyggelsen i huvudsak följer den struktur som finns i den gamla stadsplanen från 1894.

I Länsstyrelsens kulturmiljöprogram pekas Kyrkan, Centralstationen, Centralskolan, och Gröna skolan ut som värdefulla byggnader i Gällivare centrum. Gällivare kommun har en bevarandeprogram från 1985 där ett antal byggnader i centrum pekas ut som bevarandevärda.

Kommunen har beslutat att bevara bland annat den gamla SJ-byggnaden och det trähus som finns i kvarteret Vassara 10. Det finns ett behov av att uppdatera bevarandeprogrammet från 1985 eftersom byggnader som pekats ut i planen har rivits och förändrats. Bevarandeprogrammet innehåller inte heller den byggelse från 40- 50- och 60-talen som har höga kulturmiljövärden.

Bebyggelsemönster

Karaktär, skala, struktur

Gällivare är en ung stad, med en bebyggelse där de äldsta husen inte är mycket äldre än 100 år.

I centrum kan man se exempel på bebyggelse från olika tider som speglar Gällivares utveckling. Blandningen i ålder på hus bidrar till variation i centrum. En kvalitet i centrum är att gaturummen ofta avslutas av en byggnad vilket gör att gaturummet upplevs slutet. Huvuddelen av byggnaderna i centrum har byggts under decennierna efter andra världskriget. Bebyggelsen varierar i utseende och material inom kvarteren. Genomgående är att bebyggelsen håller sig mellan 2-4 våningar i höjd. Längs de viktigare stråken finns butiks- och restauranglokaler i bottenvåningen.

I vissa kvarter ligger byggnaderna fritt placerade omgivna av en trädgård eller park, men i huvudak orienteras bebyggelsen utifrån gator och kvartersgränser.

Den gamla SJ-byggnaden ska bevaras.

Centralskolan är ett fint exempel på tegelarkitektur från tidigt 1900-tal.

Gällivare kyrka.

Gröna skolan.

Gatumiljön är i flera fall varierad genom att gator inte är parallella, att bebyggelsen är blandad i kvarteren och att höjdskillnader och kurvor bidrar till att skapa mer eller mindre slutna gaturum. I slutet av siktlinjerna längs gatan finns ofta något att titta på, kyrkan, järnvägsstationen eller en speciell byggnad, vilket är en kvalitet i stadsmiljön.

Högst exploaterade är kvarteren kring Vassara torg, men även kvarteren mellan Kyrkallén och Malmbergsvägen är relativt tätbebyggda.

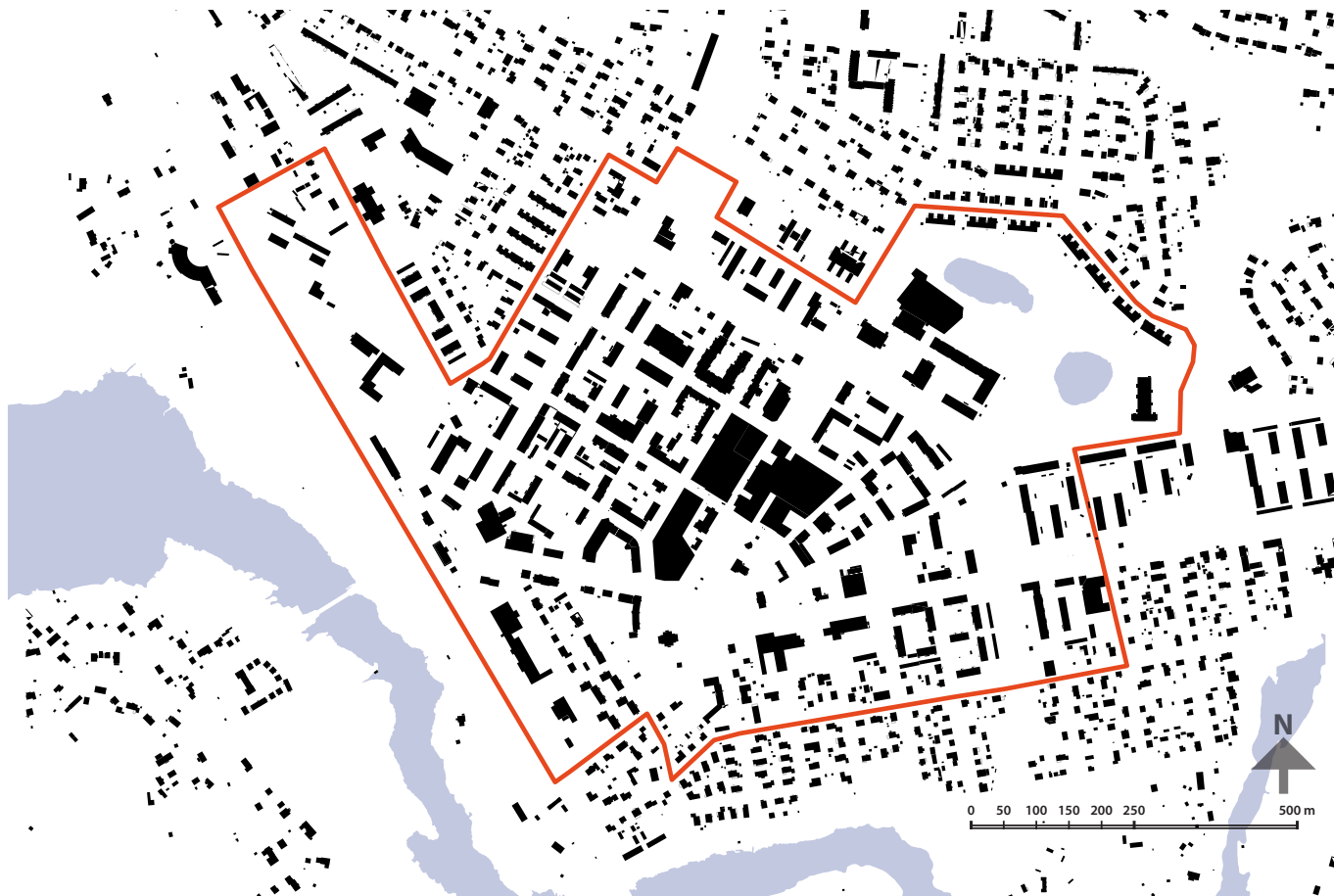
När centrum förtätas innebär det att nya och gamla byggnader kommer att finnas sida vid sida i centrummiljön. Den variation i uttryck och ålder som skapas är en kvalitet. För att skapa en fungerande helhet och för att ta hänsyn till Gällivares ursprungliga stadsplan är det viktigt att förtätningen tar hänsyn till kvartersstrukturer, till hur hus placerats i relation till gatan och till viktiga stråk och siktlinjer. Kvartersgränser liksom det ursprungliga gatunätet bör därför i möjligaste mån bevaras.

Rekommendationer

- Bevarandeprogrammet för Gällivare centrum uppdateras.
- Skyddsvärd bebyggelse får formellt skydd, till exempel genom skydds- och varsamhetsbestämmelser i detaljplan.

Byggnad inom Vassara 10 som föreslås bevaras.

Bebyggelsemönstret i centrum - tätast bebyggelse kommer att finnas runt Vassara torg i framtiden.

DET HÄR HÄNDER I CENTRUM

Aktuella planer och projekt

Gällivare kommun har beslutat att förtäta och att förlägga en blandning av olika verksamheter till centrum. De nya verksamheterna och byggnaderna ska ersätta de funktioner som idag finns i Malmberget när orten till stora delar försvinner. En rad planer och projekt pågår just nu för att förtäta i centrum.

Bostäder

Detaljplan för Gladan 3 och Gladan 7

Kommunen har påbörjat arbetet med en ny detaljplan för fastigheterna Gladan 3 och 7. Planen kan göra det möjligt att bygga flerbostadshus cirka 60 lägenheter med verksamhetslokaler i bottenvåningen.

Detaljplan för Vassara 10

Detaljplan för bostadsändamål som vann laga kraft i oktober 2017. Detaljplanen tillåter flerbostadshus i upp till fyra våningar. Fullt genomförd innebär detaljplanen ett tillskott på cirka 55-60 nya bostäder.

Detaljplan för del av Gällivare 76:1, Borgargatan

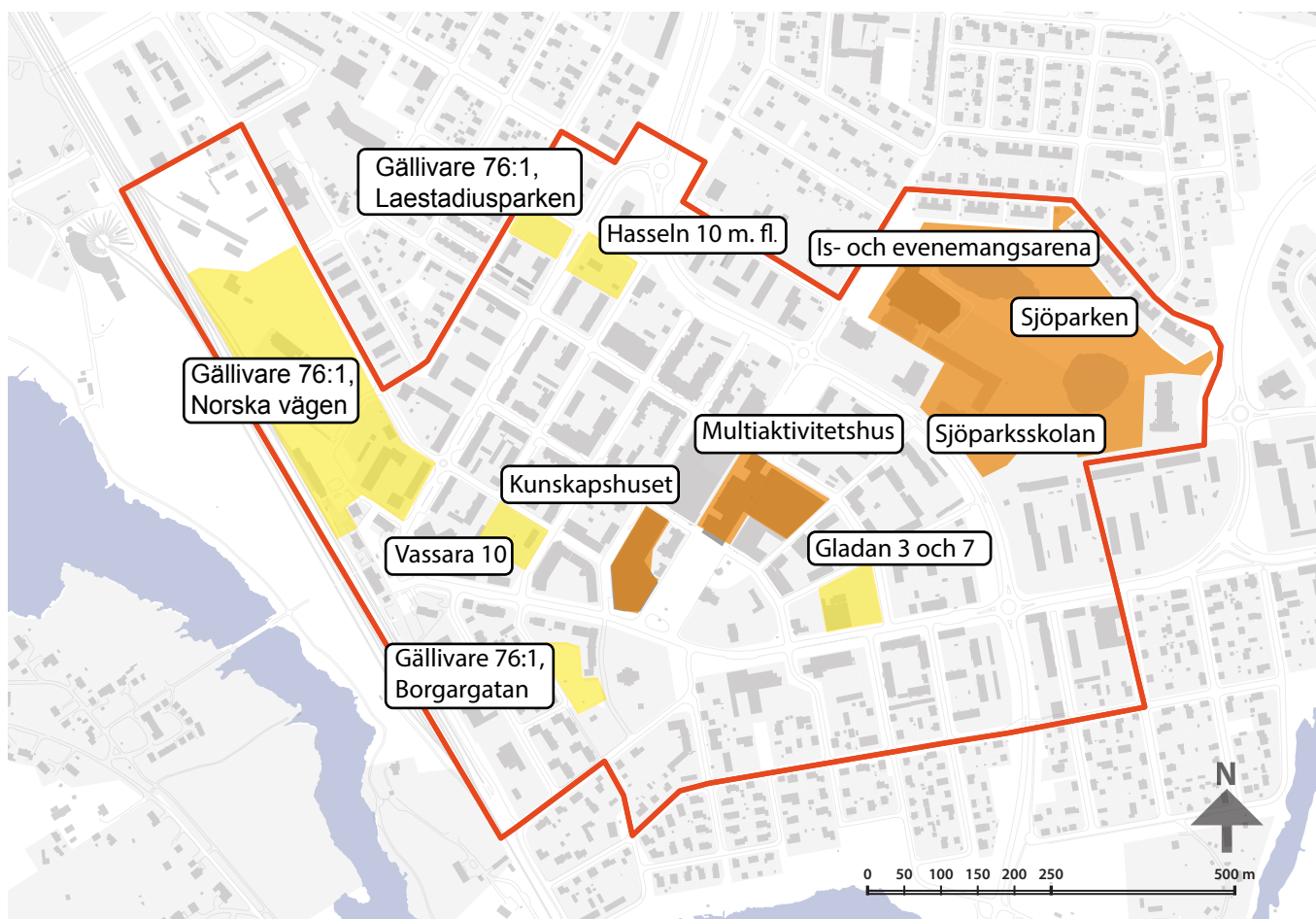
Detaljplan för bostadsändamål som vann laga kraft i augusti 2017. Detaljplanen möjliggör flerbostadshus i upp till 2 våningar. Fullt genomförd innebär detaljplanen ett tillskott på cirka 12 nya bostäder.

Detaljplan för del av Gällivare 76:1, Laestadiusparken

Detaljplan som vann laga kraft 2009. Halva kvarteret är utbyggt och det finns möjlighet att bygga ytterligare cirka 50 lägenheter. Detaljplanen tillåter flerbostadshus i upp till sju våningar.

Detaljplan för del av Gällivare 76:1, Norska vägen

Detaljplan för ett nytt bostadsområde med flerbostadshus i högst fem våningar väster om järnvägsstationen. Fullt genomförd innebär detaljplanen ett tillskott på cirka 220 nya bostäder. Detaljplanen har varit på granskning till och med 22 maj 2018 och förväntas antas under tredje kvartalet 2019.

Detaljplan för Hasseln 10, 11 och 12

Detaljplanen ger förutsättningar för att bygga flerbostadshus i högst fem våningar. Fullt genomförd skulle detaljplanen innebära ett tillskott på cirka 60 lägenheter. Detaljplanen har varit på samråd under december 2016 till januari 2017 och antogs maj 2019.

Strömgatan

Våren 2018 färdigställs 22 nya lägenheter i ett flerbostadshus i sex våningar på Strömgatan. Lägenheterna ersätter bostäder som försvinner i Malmberget och ägs av det allmännyttiga bostadsbolaget Topbostäder.

Offentliga byggnader och - platser

Kunskapshuset

Sommaren 2017 togs första spadtaget för det som ska bli det kunskapshus som ska inrymma gymnasieskola, komvux, SFI och lärcentra för vuxenutbildning. Huset kommer även att innehålla butikslokaler.

Huset byggs i sex våningar inklusive källare och kommer att ha en bruttoarea om cirka 22 000 m². Kunskapshuset beräknas stå klart för inflyttning till höstterminen 2020.

Multiaktivitetshuset

Arbetet pågår med det multiaktivitetshus som kommer att uppföras i kvartetet Gojan och på Kyrkallén. Multiaktivitetshuset ska bli en ny mötesplats i Gällivare centrum. I huset inryms en mängd olika aktiviteter som bio, bowling, brottning, simning och teater. Biblioteket kommer också att flytta in i multiaktivitetshuset. Byggstarten är planerad till andra kvartalet 2020 och planen är att huset ska stå klart 2024.

Is- och evenemangsarena

I Sjöparken kommer en ny is- och evenemangsarena att uppföras. Planen är att arenan ska stå färdig fjärde kvartalet 2019. Arenan ska framför allt användas för isaktiviteter som hockey, skridsko och curling men ska även kunna användas för evenemang och kommer att inrymma en café- och restaurangdel.

Sjöparken

Kommunen kommer att rusta upp och utveckla Sjöparken i etapper. I en första etapp med start 2018 byggs en ny lekplats, fler planteringar anläggs, en grillkåta byggs och tillgänglighetsåtgärder genomförs.

Sjöparksskolan

Sjöparksskolan kommer att börja byggas om under 2018. Skolan byggs för elever i årskurserna 7-9. Eleverna på Sjöparksskolan kommer delvis att använda lokaler i Multiaktivitetshuset.

Gällivare centrum med det nya multiaktivitetshuset från ovan.

Kunskapshuset. Illustration: MAF arkitektkontor AB.

Is- och evenemangsarenan. Illustration: MAF arkitektkontor AB.

MÅL OCH FRAMTIDSVISION

Mål för centrum

Med utgångspunkt i de dialoger som förts med allmänhet, föreningar och företagare och vad som anges i redan framtagna planer och program så har tre övergripande mål för utvecklingen av Gällivare centrum formulerats.

- Gällivare centrum ska förtätas på ett sätt som förstärker dess funktion som mötesplats genom en större blandning av aktiviteter och funktioner
- De offentliga rummen, parkerna och stråken i Gällivare centrum ska gestaltas med omsorg så att de blir attraktiva och inbjudande och uppmuntrar till vistelse och rörelse under hela året.
- I Gällivare centrum ska hållbara trafikslag prioriteras. Framkomligheten och trafiksäkerheten för gående och cyklister ska förbättras.

Framtidsvision

Gällivare centrum ska vara en miljö för alla. Med en blandning av bostäder, restauranger, handel, utbildning, kultur, idrott och andra funktioner blir centrum en plats som kännetecknas av liv och rörelse under fler av dygnets timmar.

Centrum ska erbjuda aktiviteter både inne och ute och de offentliga rummen ska vara inbjudande att vistas i under hela året. Vassara torg har en särskilt viktig funktion och ska utvecklas till den naturliga mötesplatsen både till vardags och till fest.

Flera nya byggnader ska med genomtänkt lokalisering och gestaltning bidra till att göra centrum intressant för både boende och besökare.

De som rör sig i centrum ska göra det längs gator anpassade till gående och cyklister med gröna inslag och bättre belysning. Omsorgsfull gestaltning av parker och stråk bjuder in fler att stanna i centrum för lek, rekreation och friluftaktiviteter.

Framtidsbild av stadslivet på Vassara torg där flera olika aktiviteter utspelar sig en vinterdag.

Framtidsbild av stadslivet utanför Norrskensgallerian, en självklar mötesplats med gröna inslag, trevlig belysning och utsmyckning.

Framtidsbild av stadslivet på Storgatan med ny bebyggelse, folkliv, grönska och mer plats för gående och cyklister.

AVGRÄNSNING OCH INNEHÅLL

Utvecklingsplanen ska knyta samman de projekt som pågår, men också peka ut riktningen för den framtida utvecklingen av centrum. Ett framtida centrum med fler invånare, fler aktiviteter och verksamheter och fler arbetsplatser ställer höga krav på utvecklingen av de allmänna platserna, gator, torg och parker.

Planen ska fungera tillsammans med övriga kommunala styrdokument, varför projekt och planer som behandlas ingående i andra sammanhang inte behandlas ingående i den här utvecklingsplanen. Det kan handla om de byggprojekt som redan pågår, eller de ombyggnader av gator som redan är planerade att genomföras.

Utvecklingsplanen har avgränsats utifrån de tre målen och framtidsvisionen (sid 12) till tre tematiska områden:

- Parker, offentliga platser och stråk
- Bebyggelse
- Trafik

I varje del beskrivs förutsättningarna och förslag till åtgärder och riktlinjer för den framtida utvecklingen ges.

I den sista delen av utvecklingsplanen listas de viktigaste åtgärderna som kommunen ska prioritera för att centrum ska utvecklas i enlighet med de övergripande målen.

Den geografiska avgränsningen för utvecklingsplanen omfattar större delen av centrum och redovisas i kartan nedan.

Utvecklingsplanen omfattar centrumfyrkanten och kringliggande kvarter, inklusive Sjöparken.

PARKER, OFFENTLIGA PLATSER OCH STRÅK

Parker

Sjöparken

Förutsättningar

Sjöparken är idag centrums enda större park. Parken karaktäriseras av de två tjärnarna som också gett parken dess namn. Parken utgörs till större delen av klippta öppna gräsytor och här finns också ett par anlagda idrottsplaner och en mindre lekplats. En stor kvalitet är utsikten mot Dundret i söder. Parken är under ombyggnad. I samband med ombyggnaden kommer parken också att krympas något då is- och evenemangsarenan byggs i den nordvästra delen av parken.

Åtgärder och riktlinjer

Sjöparken är Gällivares enda större park och det är därför viktigt att parken erbjuder något för olika målgrupper och görs till en del av en sammanlänkad grönstruktur. I och med upprustningen av parken planeras flera åtgärder för att skapa bättre rumslighet och vistelseytor. Här har man också möjlighet att skapa en bra entréplats för den nya is- och evenemangsarenan. Från Sjöparken ska det vara enkelt att ta sig som gående och cyklist via Kyrkallén och Vassara torg till strandpromenaden vid älven. Möjligheterna att röra sig längs Kyrkallén, Smedjegatan och Schaktmästaregatan ska stärkas.

Offentliga platser

Vassara torg

Förutsättningar

Vassara torg är redan idag stadens knutpunkt. Här anordnas evenemang och närheten till Norrskensgallerian gör att det är en viktig plats för handel. Torget planeras att byggas under med ett parkeringsgarage. Den mindre lekytan på torget är en viktig social mötesplats i centrum som också föder annan aktivitet. En av torgytans största kvaliteter är utsikten mot Dundret som gör det lätt att orientera sig och bidrar till känslan av Gällivare som arktisk småstad.

Åtgärder och riktlinjer

För att torget ska bli en plats där människor vill vara är det viktigt att byggnader och parker runt torget har entréer som vänder sig ut mot torget. I anslutning till torget ska det finnas olika aktiviteter och funktioner som gör torget till en naturlig samlings- och mötesplats. Med olika utbud och öppettider skapas förutsättningar för att torget används under olika tider på dygnet och under hela året.

Genom att behålla en öppen torgyta skapas möjligheter för aktiviteter som festivaler, marknader, demonstrationer och andra större evenemang. Vid planering och utformning av parkeringsgaraget behöver hänsyn tas till torgets framtida funktion och utformning. Det är exempelvis viktigt att garagets in- och utfarter samt trapphus och hissar planeras på ett bra sätt, samt att bjälklaget kan bära framtida växtbäddar. Vid planering av grönstruktur och stråk för gående och cyklister ska Vassara torg fungera som knutpunkt. Det ska vara lätt att hitta till torget som i sin nya gestaltning bör vändas mot Dundret och ta tillvara den vackra utsikten.

Sjöparken kommer att byggas om och förbättras.

Programförslag över Sjöparkens nya utformning.

Vy över Kyrkallén från norr.

Vassara torg - en plats för evenemang och möten. Foto: Daniel Olausson.

Platsen framför Resecentrum är det första en resenär möter av Gällivare.

Resecentrum

Förutsättningar

Resecentrum och området däromkring är det första som möter besökare som kommer till Gällivare med tåg. Idag är ytan till större delen en trafikplats anpassad efter bilen och som gående eller cyklist är det svårt att orientera sig vidare in mot centrum.

Åtgärder och riktlinjer

Ytan framför tågstationen ska utvecklas och lyftas både vad det gäller estetik och orienterbarhet. Vid ytan intill stationshuset ska det vara möjligt att i en trevlig miljö sitta ner och vänta på ett ankommande eller avgående tåg. Det ska vara lätt att hitta vidare till centrum och Vassara torg via Lasarettsgatan som utvecklas som ett grönt stråk bättre anpassat för gångtrafikanter och cyklister

Stråk

Kyrkallén

Förutsättningar

Kyrkallén löper idag från Sjöparken i norr till kyrkan i söder. Allén är en viktig del av Gällivares grönsstruktur

och är också plats för lek och evenemang. Allén utgör ett tydligt visuellt stråk men upplevs inte på samma sätt när man fysiskt rör sig utmed sträckan.

Det som håller ihop allén är stadsrummets bredd, raderna av björkar samt de gröna ytorna som endast gör uppehåll för Vassara torg. Kyrkalléns koppling mot Sjöparken försvagas av väg E45. För att passera vägen som gående eller cyklist är man hänvisad till en gångtunnel under vägen. För att klara höjderna mot gångtunneln upptas också en stor del av den norra delen av allén av en ramp som leder ner mot passagen.

I övrigt används ytorna norr om Vassara torg idag främst som markparkering och både den östra och västra allén är framkomliga för biltrafik. I kvarteret närmast torget kommer multiaktivitetshuset att uppföras. Det innebär att den östra delen av allén tas i anspråk. Den västra sidan av allén kommer fortsatt vara öppen så att det går att passera.

Åtgärder och riktlinjer

Kopplingen mellan Sjöparken, Vassara torg och älvstranden bör stärkas och tydliggöras. Västra Kyrkallén bör lyftas fram genom en tydlig och sammanhållen gestaltning där fotgängaren står i centrum och där grönska är ett viktigt inslag. Siktlinjerna mot kyrkan och

Dundret ska hållas fria. Kopplingen mot Sjöparken i norr förbättras med hjälp av en säker övergång över väg E45 eller genom ombyggnation av befintlig gångtunnel. Med en passage i plan är det lättare att knyta an till gångstråket utmed Västra Kyrkallén. En säker övergång i plan har också fördelen att mark frigörs till annat när ramper och tunnel byggs bort. För att förbättra passagen under väg E45 krävs större åtgärder och lösningen tar mer mark i anspråk, men den ger också en hög trafiksäkerhet för fotgängare och cyklister.

Övriga stråk och gröna kopplingar

Förutsättningar

Inom utredningsområdet är de flesta vägar anpassade efter bilen och en funktionell snöröjning. Det har lett till breda gator samt en bred förgårdsmark som saknar högre vegetation. Det saknas också gröna kopplingar mellan de viktigaste grönyrtorna inom centrum vilket gör närheten mellan natur och stadscentrum till en idag outnyttjad kvalitet. Avsaknaden av ett utbrett gång- och cykelvägnät gör det också svårt att orientera sig som gångtrafikanter och cyklister.

Åtgärder och riktlinjer

Tydliggör kopplingen mellan Sjöparken, Vassara torg och älven.

Avstånden för gående och cyklister minskas genom att koppla samman Sjöparken med Vassara torg och strandpromenaden utmed älven. Det är särskilt viktigt att den gröna kopplingen från Sjöparken ner till Vassara torg i Kyrkallén bibehålls och förstärks även när det nya multiaktivitetshuset byggs. Se eget stycke om detta under rubriken Kyrkallén ovan.

Genom att öppna upp parkmarken öster om torget och skapa gröna gaturum utmed Länsmansgatan och Kvarngatan kopplas centrum samman med älvsområdet. Utmed strandpromenaden kan man sen följa kulturstigen till hembygdsområdet, badplatsen Sandviken samt området Andra sidan, på andra sidan älven.

Förbättra Lasarettsgatan

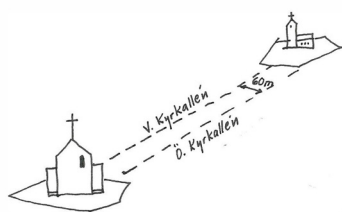
Lasarettsgatans sträckning mellan stationsområdet och Vassara torg är särskilt viktig. Det är det huvudsakliga stråket mellan resecentrum och centrum och det är önskvärt att skapa ett mer stadsmässigt gaturum och förbättra tillgänglighet och orienterbarhet för gående och cyklister.

Ett grönt band kring centrum

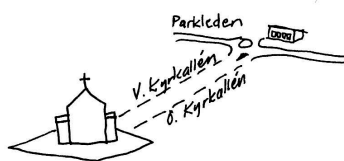
Malmbergsvägen och Lasarettsgatan korsar varandra vid resecentrum och kantar sedan centrumtriangeln. Dessa vägar lyfts fram och utvecklas till gröna stråk som omgärdar centrum. Det pågår en åtgärdsvalsstudie om framtida dragning av väg E45. Frågan är om E45 ska ligga kvar i det nuvarande läget, om den ska ledas om via exempelvis Lasarettsgatan och Nuolajärvivägen eller rent av byggas som en "ringled". I framtiden bör E45, Malmbergsvägen och Lasarettsvägen tillsammans bilda ett grönt band runt centrum.

Ett centrum för alla

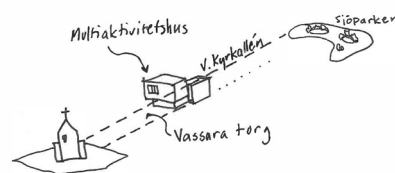
När gator och parker byggs om är det viktigt att utforma miljöerna utifrån människors olika förutsättningar. En god stadsmiljö gör det möjligt för människor i alla åldrar och med olika funktionsförmåga att använda de offentliga rummen.

Kyrkalléns sträckning i stadsplanen 1894.

Kyrkallén idag.

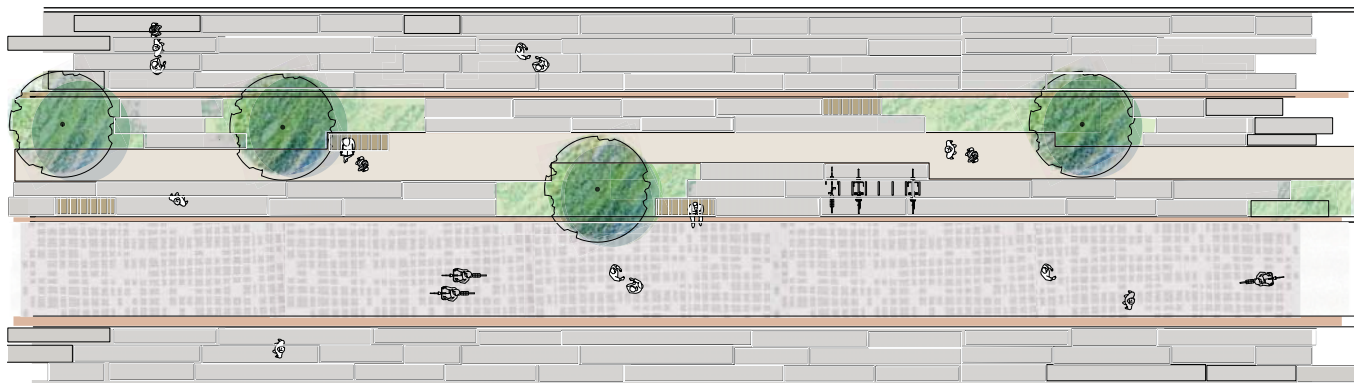
Kyrkallén med Multiaktivitetshuset

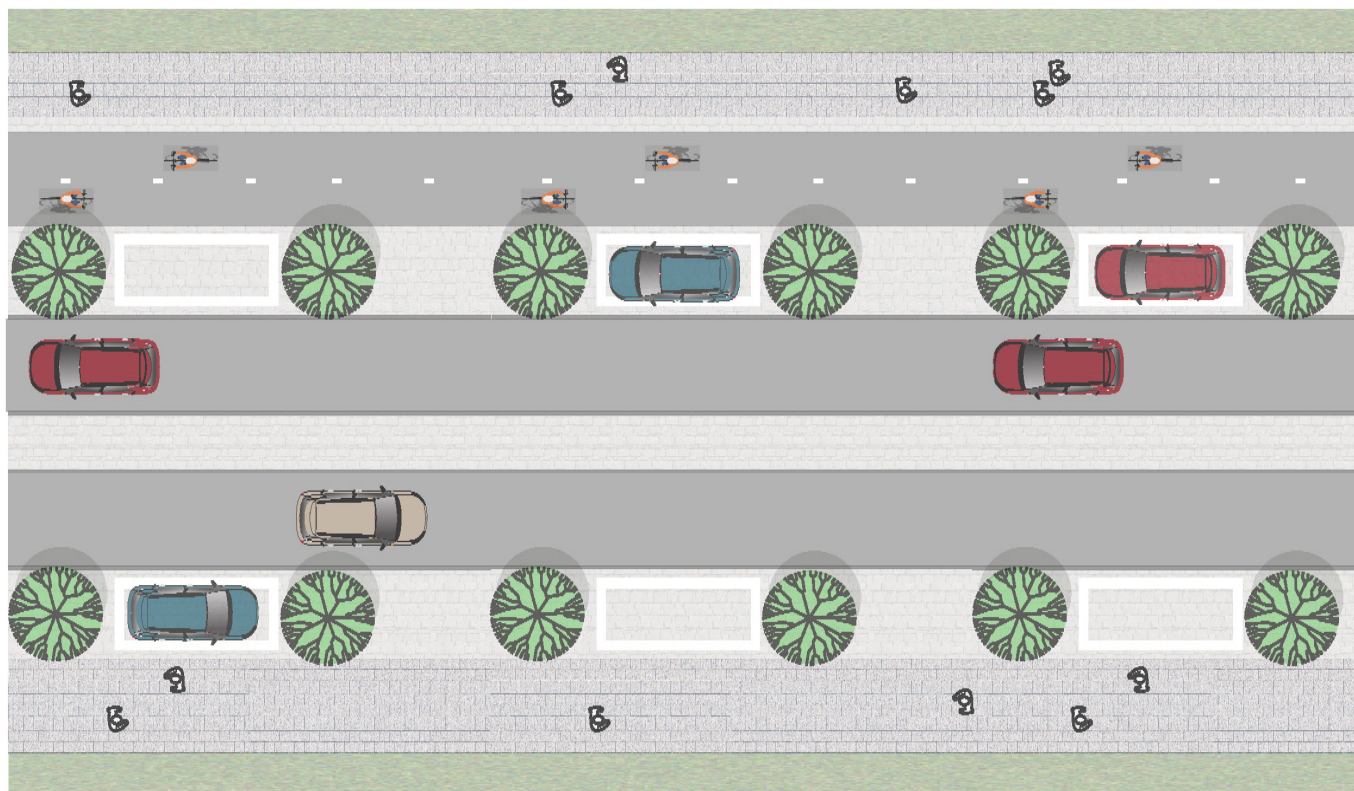
Torget och parken vid skolan.

Under byggskedet av Kunskapshuset. Parken som tidigare fanns söder om torget syns närmast i bild och utgör en del av byggarbetsplatsen. Foto: Daniel Olausson.

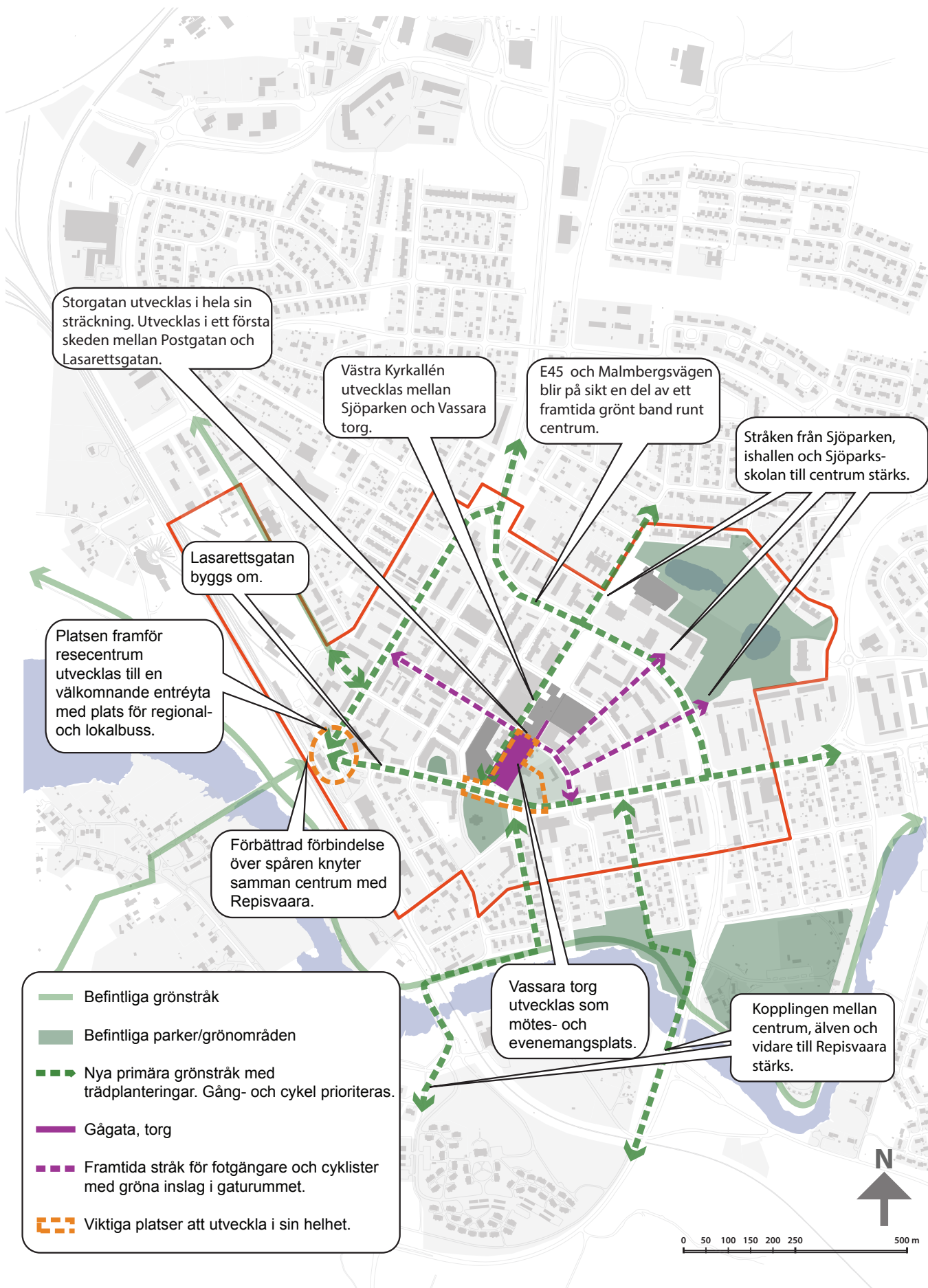
Exempel på utformning av gånggata. Denna utformning skulle kunna användas utmed västra Kyrkallén. Illustration: MAF Arkitekter, hämtad från dokumentet Gestaltungsprogram för Gällivare tätort.

Exempel på utformning av bredare grönstråk med plats för fotgängare, cyklister, buss- och biltrafik på Lasarettsgatan.

Riktlinjer

- Kopplingen mellan Sjöparken, Vassara torg och vidare ner till älvsstranden ska stärkas och bli tydligare för fotgängare och cyklister.
- Västra Kyrkallén utformas som en grön gata för fotgängare och cyklister.
- Gator och offentliga platser utformas så att de är tillgängliga för alla.
- Siktlinjer mot Dundret och kyrkan bevaras.
- Ytan framför resecentrum byggs om och förbättras.
- Ny bättre förbindelse över spåren för både fotgängare och cyklister skapas.
- Skapa orienterbarhet och stadsmässighet utmed Lasarettsgatan, särskilt viktigt är stråket som binder samman resecentrum och Vassara torg.
- Smedjegatan, Schaktmästaregatan, Länsmansgatan, Kvarngatan, Lasarettsgatan samt västra Kyrkallén utformas som gröna stråk med god framkomlighet för gående och cyklister.
- Skapa ett grönt band kring centrum utmed Malmbergsvägen, Lasarettsgatan och väg E45.
- Bevara siktlinjer och anlägg grönska och sittplatser längs de mest trafikerade gångstråken.

BEBYGGELSE

Förutsättningar

Mötesplatser

Historiskt är Gällivare centrum det administrativa centret i kommunen. Här finns en blandning av kommunal och kommersiell service, resecentrum, hotell, restauranger och bostäder. Just blandningen av olika funktioner bidrar till att centrum har förutsättningar att vara en levande mötesplats för alla. Blandningen av funktioner ger också förutsättningar för en centrumkärna som lever fler av dygnets timmar.

Mötesplatser, restauranger och platser att umgås är några av de mest efterfrågade funktionerna i centrumkärnan. En handelsutredning har gjorts på kommunens uppdrag. Enligt utredningen behöver centrum kompletteras med ytterligare caféer eller restauranger och handel.

Multiaktivitetshuset

I kvarteret Gojan kommer ett multiaktivitetshus byggas som delvis kommer att ta Kyrkallén i anspråk. Multiaktivitetshuset erbjuder många möjligheter till olika sorts aktiviteter, möten och rekreation mitt i centrumkärnan, samtidigt som den har förutsättningar stärka Vassara torg.

Exempel på stadsmiljö med tätt mellan entréerna där trottoaren också fungerar som uteplats för boende. Amsterdam, Holland.

Åtgärder och riktlinjer

Funktionsblandad och levande stad

Blandad stadskärna

För att skapa en levande stadskärna prioriterar kommunen att vissa stråk ska ha lokaler i bottenvåningen, samt att det är positivt om husen har entréer mot gatorna.

I en levande stadskärna finns människor i stadskärnan under fler av dygnets timmar. För att åstadkomma det krävs att olika funktioner blandas i centrum. Det är positivt att både bostäder, handel, restauranger, kulturverksamheter och samhällsservice finns inom centrumkärnan.

En levande bottenvåning skapar både trygghet och närhet till service i centrum. Behövs mer ytor för lokaler bör de i första hand finnas i bottenvåningarna på husen i centrum, och i andra hand kan utökningen ske genom att bygga om och till befintliga affärslokaler på höjden. I gallerior kan man på olika sätt arbeta för att få en bra koppling mellan gatan och handelslokalerna, genom att arbeta med var entréer placeras och hur de utformas.

Förtäta och komplettera

Förtätning inom befintliga kvarter

Förtätning pågår redan på en rad platser inom befintliga kvarter i centrum. Kunskapshuset och flera bostadsprojekt pågår eller har genomförts inom de befintliga kvarteren. Staden kan växa ytterligare genom att förtäta inom de befintliga kvarteren.

Malmbergsvägen är ett exempel på ett stråk med bostäder med lokaler i bottenvåningen.

Centrum kan förtätas ytterligare på flera platser. Ett viktigt område med möjligheter till förtätning finns mellan Lasarettsgatan/Smedjegatan, men det är inte det enda området där det finns lucktomter eller möjligheter till om- ny- och tillbyggnader. Förtätning kan också ske genom om- eller påbyggnader av befintliga hus. En möjlighet för att utöka ytor för handel skulle exempelvis vara att bygga på Norrskensgallerian med ytterligare våningar.

Förtätning i Kyrkallén mellan Multiaktivitetshuset och E45

Med multiaktivitetshuset på plats kommer Kyrkallén inte längre vara ett brett, genomgående stråk i centrum. Idag är Kyrkallén mellan Hantverkargatan och Parkleden framförallt parkeringsplatser. Ytans läge gör att det är svårt att utveckla den som park eller offentligt torg, åtminstone i sin helhet. Därför kan den hellre utvecklas för att rymma ytterligare byggnader och komplement till övriga projekt som pågår i centrum.

Förtätning inom kvarteret Gamla skolan

I kvarteret gamla skolan kan ytterligare byggnader tillkomma i anslutning till Storgatan. i kvarterets norra/östra del. Byggnader bör utformas med en offentlig bottenvåning med lokaler och liknande, men även helt publika byggnader kan vara lämpliga här. Befintliga byggnader bevaras och ges en användning som passar utifrån respektive byggnads förutsättningar. Restauranger, caféer, föreningsverksamhet eller kontor kan vara lämplig användning.

Variation i utseende och innehåll

Huvudprincipen bör vara att tillåta att byggnadernas utseende varierar inom kvarteren, men att genomgående försöka hålla på att byggnadshöjder, proportioner och utförande samordnas inom kvarteren.

Exempel på stadsmiljö med stor variation i fasaduttryck. Vallastaden Linköping.

Byggnadshöjder och proportioner bör samordnas och samspela i kvarteret, men det betyder inte att allt behöver se likadant ut - tvärtom!

Att komplettera ger också större variation och minskar den storskalighet som delvis följer av att stadsplanen föreskrev stora kvarter, vilket kan ge långa fasader mot gatorna.

Entréer mot gatan skapar inbjudande gatumiljöer och bör finnas på flera platser i ett kvarter. I renodlade bostadskvarter bör man uppmuntra en levande bottenvåning. Det kan skapas genom att uteplatser i bottenvåningarna tillåts att bli mer trädgårdslika eller tillåts breda ut sig.

Variation i byggnaders utseende uppstår mer eller mindre naturligt när hus från olika tid finns i samma kvarter. Kommunen kan uppmuntra variation genom att ge förutsättningar för att olika ägare och byggherrar samsas inom kvarteren när det byggs nytt. Kommunen kan också ställa krav på utformningen av nya byggnader.

God bebyggd miljö

Rätt höjd på rätt plats

Gällivare centrum domineras av byggnader i 2-4 våningar med enstaka högre hus. Högre hus har traditionellt använts för att uppmärksamma en speciell plats eller en viktig funktion. Kyrkan ligger exempelvis i blickfånget i slutet av flera viktiga gator i centrum.

Hushöjder påverkar både skuggbildning, lokalklimat och möjligheterna till dagsljus på allmänna platser och på angränsande hus. Gällivares nordliga breddgrad ger speciella förutsättningar för dagsljus. Långa perioder av polarnatt uppvägs av midnattssol under sommaren. Genomgående är att solen står lågt på himlen.

Ett nybyggt bostadshus i ett befintligt kvarter.

Skuggor från höga hus kan minska trivselen på offentliga platser. Till de mer självklara platserna att värna hör Vassara torg som är den centrala mötesplatsen i centrum. Även fotgängarnas huvudstråk är viktiga att ta hänsyn till när platser för nya högre hus väljs så att solen fortsatt kan nå gatumiljön.

Farligt gods

Väg E45 är rekommenderad transportled för farligt gods. Särskild hänsyn kan behöva tas när man bygger nya bostäder i anslutning till en sådan transportled. Riktlinjer för anpassning i anslutning till E45 finns framtagna av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Inom skyddsavstånd från vägen krävs åtgärder när ny bebyggelse tillkommer. Skyddsavstånd för grupp C (hotell, småhus m m) respektive grupp D (flerfamiljshus, skolor m m) redovisas i kartan på sid 29.

Övriga miljöaspekter

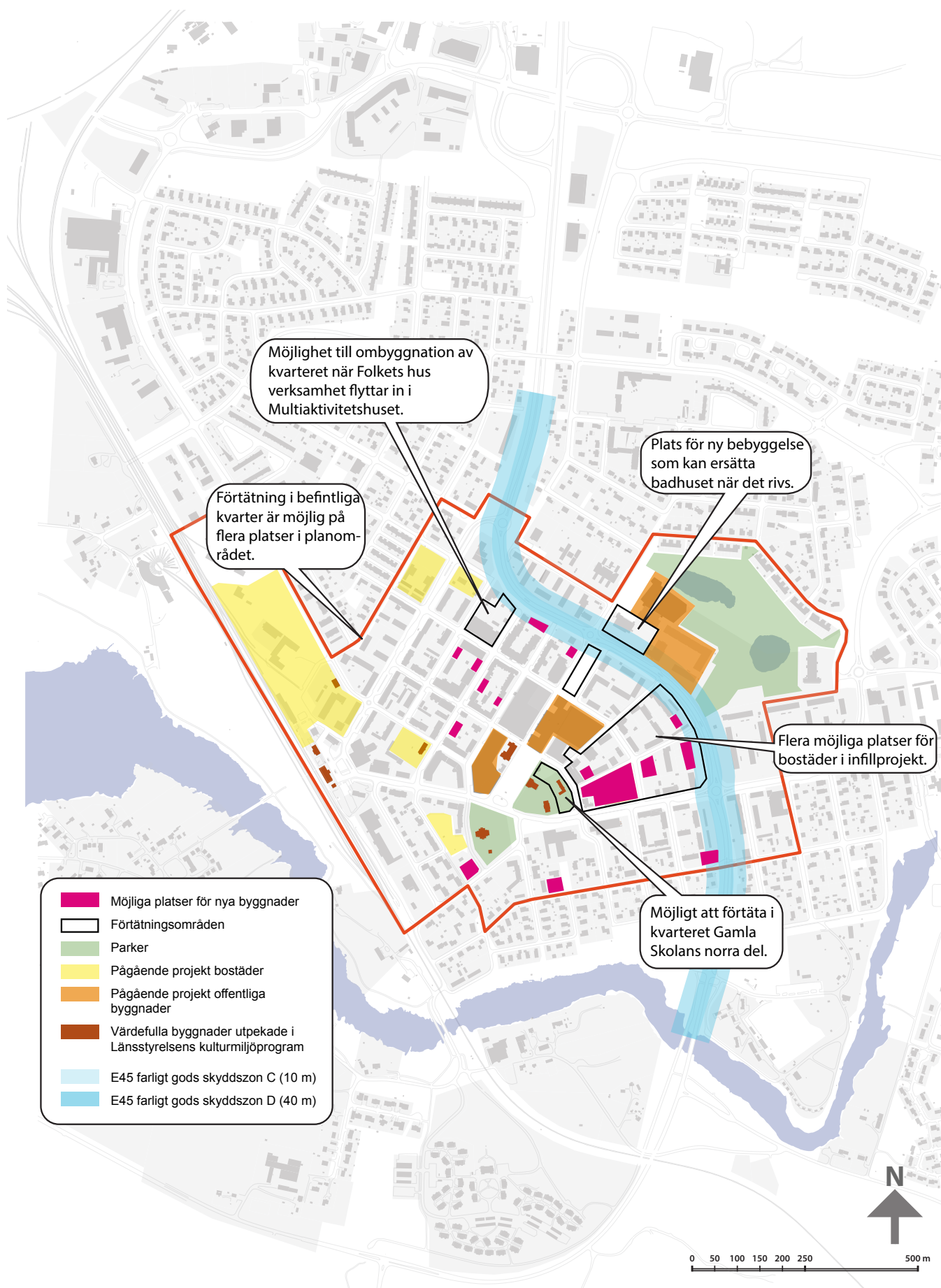
Vid all nybyggnation prövas genom detaljplanering och bygglovgivning om bebyggelsen är lämplig med hänsyn till olika miljöfaktorer. Det kan handla om buller, risk för övervämmningar, trafiksäkerhet och mycket mer. Skyfallskartering har utförts för Gällivare centrum som med fördel kan användas vid framtida planering.

Riktlinjer

- Bostäder byggs i olika upplåtelseformer och i olika storlekar för att passa många olika grupper.
- Bostäder byggs av olika aktörer för att skapa variation i utförande, utseende och funktion.
- Bebyggelse längs de mest centrala stråken ska kunna ha lokaler i bottenvåningarna.
- Entréer bör vändas mot gatan.
- Byggnadshöjder anpassas till omgivande bebyggelse och skuggbildning på offentliga platser.
- I anslutning till ny bebyggelse ska utemiljöer skapas i soliga, vindskyddade lägen med plats för exempelvis lek och odling.
- Länsstyrelsens riktlinjer för planering av ny bebyggelse i anslutning till transportleder för farligt gods tillämpas för bebyggelseplanering i anslutning till väg E45.

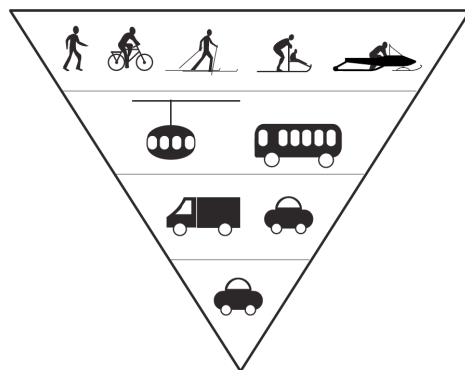
Utsikt från framtida Multiaktivitetshus mot Dundret när solen kommer tillbaka efter polarnatten i januari.

TRAFIKEN I CENTRUM

Hållbara transporter

För att skapa förutsättningar för hållbara transporter utgår planeringen från den prioritering som finns i fördjupad översiktsplan för Gällivare. Utvecklingsplanen omfattar ett område där i stort sett allt kan nå enkelt och relativt snabbt till fots. Att förbättra för fotgängare i centrum, och att förbättra förutsättningarna att ta sig till centrum till fots, med cykel och med kollektivtrafik är därför en utgångspunkt för föreslagna åtgärder i centrum.

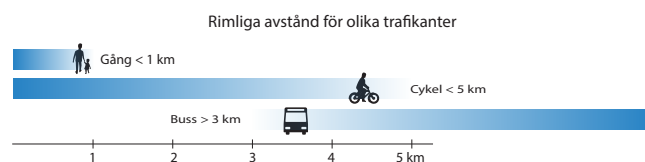
Principskiss för prioritering av trafiklagen i centrum.

Gångtrafik

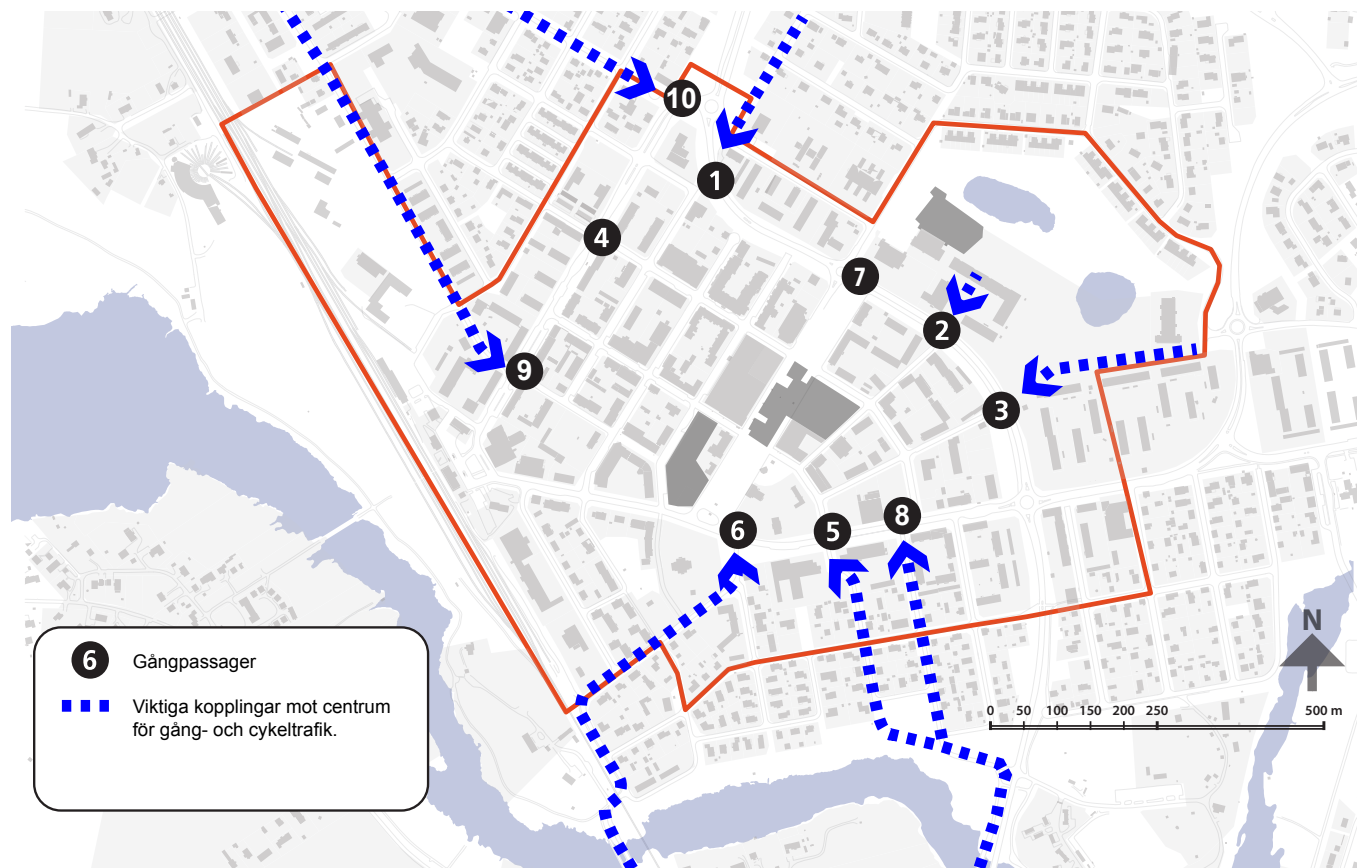
Förutsättningar

Infrastrukturen för gående

I centrum finns flera gångbanor längs med bilgator som är separerade från biltrafiken med kantstenar. Delar av Storgatan och Kyrkallén är avstängda för biltrafik. Storgatan har ledstråk och nivåskillnader har utjämnats

Olika trafikslag når olika långt.

De streckade linjerna visar viktiga kopplingar mot centrum för gång- och cykeltrafik. Siffrorna visar var det finns gångpassager och pilarna från vilken riktning de gående i huvudsak kommer.

för att förbättra tillgängligheten. I centrum finns det idag flera passager där gående korsar bilvägar som är särskilt viktiga att förbättra:

- 3 st passager över Parkvägen/E45 som förbinder Sjöparken och Sjöparksskolan m m med centrum. (1,2,3 på föregående sida)
- 3 st passager över Malmbergsvägen (4,9,10 på föregående sida)
- 3 st passager över Lasarettsgatan (5,6,8 på föregående sida)

Passagerna är inte utformade så att bilarnas hastighet är anpassade till oskyddade trafikanter. Passagerna behöver bli mer trafiksäkra eftersom den nya is- och evenemangshallen, kunskapshuset och multiaktivitetshuset kommer att skapa ökade flöden av gående in till centrum.

En planskild passage finns i Kyrkallén under Parkgatan/E45. (7, på föregående sida) Gångtunneln ger en säker passage under vägen, men är svår att nå på grund av sitt läge och sin utformning. Passagen behöver ses över och eventuellt bör den på sikt ersättas med en passage i plan vid cirkulationsplatsen i korsningen Västra Kyrkallén - Parkgatan/E45.

Åtgärder och riktlinjer för gående

Mer attraktiva miljöer för gående

Inom Centrumtriangeln (områden mellan Malmbergsvägen, Parkleden och Lasarettsgatan) prioriteras gåendes framkomlighet. I stort sett alla målpunkter går att nå till fots, men kvaliteten i gaturummen kan behöva ökas för att underlätta ännu mer för fotgängarna.

Ytorna för gående bör utökas i centrum. Det kan ske på flera sätt, exempelvis genom att skapa bredare gångtor eller reservera mer gatumark för gående. Fler gator

behöver ges samma karaktär som Storgatan i framtida centrum.

För att minska barriäreffekterna behöver passager över större vägar ses över så att det är lätt att gå till och från centrum. Passager behövs även för cyklister.

För att centrum ska vara bekvämt för gående bör det finnas sittplatser längs de stråk där gående rör sig. De viktigaste gångstråken bör även göras mer trivsamma genom att det anläggs vegetation längs med dem.

Gående bör på långt håll kunna se den målpunkt som de rör sig mot. Siktlinjer bör därför bevaras längs gångstråk och man kan även låta byggnader synas i gaturummet eller utforma platser vid olika målpunkter så att de syns. Gående är känsliga för att ta omvägar, särskilt om målet är synligt, varför gångvägar alltid bör vara så gena som möjligt.

Tillgänglighet

Ledstråk bör anläggas mellan olika målpunkter och kanstenar bör anpassas för bättre tillgänglighet längs de gångstråk som är mest trafikerade idag.

Sparken är ett naturligt transportmedel för gående vintertid. Men även halkolyckor är vanliga under vintern. Sandning av gångbanor ger högre säkerhet för gående men hindrar sparkåkarna. Flera kommuner tillämpar att sanda halva gångbanan under vintern för att möjliggöra sparkåkning. Andra kommuner gör inte så eftersom kommunen har ansvar för halkolyckorna även för de delar som inte sandas.

Trafiksäkerhet

Passager för fotgängare och cyklister behöver vara hastighetssäkrade. De passager som beskrivs i föregående karta är särskilt viktiga att förbättra. Det är också viktigt att det genomförs belysningsåtgärder och att gångbanor driftas och underhålls så att de håller en hög standard.

Hedbergsska parken, Sundsvall, ett exempel på en park man rör sig genom till fots.

Exempel på gatumiljö med plats för gående, cyklister och grönt. Förslag för Trädgårdsgatan, Skellefteå

Cykel

Förutsättningar

I Gällivare finns stor potential att öka andelen resor med cykel. För att underlätta för att fler ska välja cykeln kan kommunen skapa sammanhängande stråk och trafiksäkra passager i cykelvägnätet. Fler väderskyddade parkeringsplatser eller att det finns möjlighet att duscha på en arbetsplats efter en svettig cykeltur till jobbet underlättar också för cyklister. Informationkampanjer och övriga mobilitetsåtgärder kan också bidra till ökad cykling.

I Gällivare med ett tidvis kärvt klimat är det viktigt att förutsättningarna för cykling anpassas till hela året. Det kan då framförallt handla om hur snö- och halkbekämpning sker.

Allt fler väljer elcykel. Med elcykel kan människor transportera sig längre, och fortare, än med vanlig cykel. Fler elcyklar innebär förändrade krav på cykelinfrastrukturen.

Infrastrukturen för cykel

Cykelvägnätet i och i anslutning till Gällivare centrum är inte sammanhållet i samma utsträckning som bilvägnätet.

Det finns även brister i trafiksäkerheten för cyklister. Det handlar både om brister i drift och underhåll och om bristande säkerhet där cykelvägar korsar bilvägar. I kartan nedan redovisas var i centrum det är särskilt angeläget att genomföra åtgärder för att förbättra situationen för cyklister.

1. Malmbergsvägen där gångbanan på den västra sidan delas in i en del för gående och en för cyklister.
2. Norska vägens cykelbana som finns byggs ut så att den går fram till Malmbergsvägen.
3. Västra Kyrkallén får en större roll då Multiarenan och Kunskapens hus är klar.
4. Lasarettsgatan har förutsättningar för att rymma en cykelväg med hög standard (snabbt cykelstråk). Cykelvägen bör läggas på den norra sidan av vägen.
5. Resecentrum kommer att få en viktigare roll för morgondagens transporter där en ny cykelväg parallellt med järnvägen ger en gen koppling från Andra Sidanvägen. För att uppmuntra kombinationen med att ta cykeln till bussen eller tåget behöver det finnas en möjlighet att kunna lämna cykeln på en säker plats.

De mörkgröna linjerna visar cykelvägar som kan byggas för att knyta samman cykelvägnätet. De ljusgröna stäcken visar hur cykelvägnätet ser ut idag. Siffrorna visar var det är särskilt angeläget att genomföra åtgärder för att förbättra situationen för cyklister.

Åtgärder och riktlinjer för cykel

Trafiksäkerhet och framkomlighet

Cykelvägar

Cykelvägar bör bindas samman för att skapa en mer sammanhållen cykelinfrastruktur. I kartan (sida 31) ges ett förslag på hur cykelvägnätet kan utvecklas.

Cykelpassage

Vid cykelpassager har cyklister väjningsplikt gentemot bilister. Cykelpassager märks ut i vägbanan för att markera var cykelvägen korsar bilvägen.

Cykelöverfart

Vid en cykelöverfart har bilister väjningsplikt gentemot cyklister. Cykelöverfarter utformas så att bilarnas hastighet inte överskrider 30 km/h och märks ut med vägmarkering och vägmärke.

Genomgående cykelväg

En genomgående cykelväg är upphöjd och genomgående där den korsar bilväg. Vid genomgående cykelvägar har bilister väjningsplikt gentemot cyklister. I Gällivare centrum rekommenderas att en genomgående cykelväg byggs längs Lasarettsgatan.

Drift och underhåll

Cykelvägar behöver ha en jämn beläggning. Ojämnheter, sprickor och gropar ska åtgärdas. Det är viktigt att cykelvägar anläggs så att de klarar belastning från snöröjningsfordon så att skador på cykelvägarna kan undvikas.

Parkering

Med ökad cykling behövs fler parkeringsplatser och för att fler ska välja att cykla får inte avståndet mellan parkering och målpunkt vara för långt. Parkering för cykel bör inte ligga längre än 35 meter från målpunkter och att det ska finnas möjlighet att låsa fast cykeln.

I Gällivare centrum bör det finnas väderskyddade cykelparkeringar vid stora målpunkter som exempelvis Kunskapshuset, Multiaktivitetshuset, Norrskensgallerian och Järnvägsstationen.

Snöröjning

En fungerande snöröjning är viktigt för att gång- och cykelvägar och gator ska vara framkomliga under vintern. Det måste finnas platser där snöhögar kan läggas upp tillfälligt i väntan på att den körs bort och platser där snön kan ligga kvar under längre tid.

Exempel på utformning av cykelbana, Trollhättan.

Nuvarande passage över järnvägsspåren kommer att få större betydelse när ny bebyggelse tillkommer på andra sidan järnvägen. Bron behöver på sikt anpassas så att både fotgängare och cyklister kan använda den. Bron behöver också tillgänglighetsanpassas.

Lämpliga platser för detta har pekats ut i kommunens grön- blå- och vitplan. Används grönområden i centrum som snöupplag är det viktigt att snön inte skadar träd och annan växlighet. Snön kan också iordningsställas för lek på någon plats i centrum.

Kollektivtrafik

Förutsättningar

Infrastrukturen för kollektivtrafiken

Idag finns det två busslinjer som trafikerar Gällivare tätort. Hållplatserna i centrum är lokaliserade så att man kan nå alla hållplatser i centrum till fots inom sex minuter. Turtätheten varierar mellan 20 till 60 minuter. Avgångstiderna på minutnivå varierar dock mellan olika klockslag vilket gör det svårt för resenärer att lära sig när bussarna går.

Hållplatsen vid resecentrum, Vassara torg och Malmbergsvägen är väderskyddade medan övriga hållplatser saknar väderskydd. Vid resecentrum och Vassara torg har bussarna egna körfält. Övriga busshållplatser är anlagda som fickhållplatser.

Åtgärder och riktlinjer för kollektivtrafik

Utvecklade hållplatser

Standarden på hållplatserna signalerar till Gällivarebor och besökare om kollektivtrafiken är prioriterad. Hållplatserna i Gällivare bör utvecklas både för att förbättra för resenärer och för de som kör bussarna.

För att förbättra för resenärerna bör väderskydd finnas vid busshållplatser med många påstigande. Det är också viktigt att det finns aktuell trafikinformation och information om tidtabeller vid hållplatserna.

Sjöparksskolan med nya ishallen ligger relativt långt ifrån befintliga hållplatser i centrum. I framtida utredningar för linjeväg nätet får en översyn göras av tillgängligheten med buss till den nya ishallen.

För att underlätta för förarna så ska det vara så lätt som möjligt att angöra hållplatserna.

Resecentrum har en central roll för resor då både lokal-, regionallinjer och tåg möts där vilket underlättar byten mellan olika linjer.

För linjenätet finns det behov av att kunna stanna på en hållplats något längre tid än bara för av- och påstigning för att reglera körtiden. Idag finns möjligheten till detta på Lasarettsgatan. En naturlig plats för lokaltrafikens huvudhållplats är vid nuvarande resecentrum vid järnvägsstationen då byten kan ske mellan lokal-, regionaltrafik och tågtrafik.

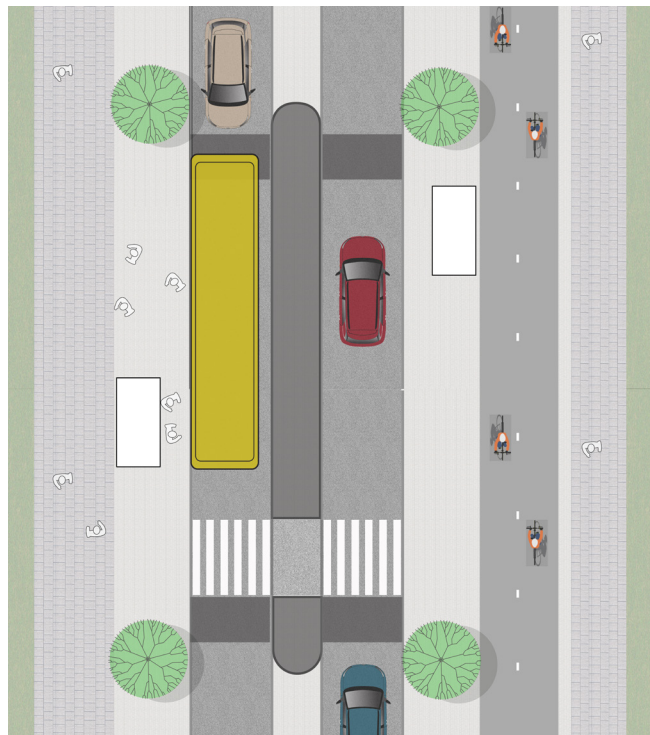
Platsen framför resecentrum har potential i att kunna utvecklas till ett resecentrum och huvudhållplats som också får en tydlig gestaltning och plats i gaturummet.

Hela resan

För att underlätta hela resan så bör det finnas cykelvägar och säkra passager över vägar som leder till hållplatser. Samordning av tidtabeller mellan olika trafikslag och bolag som ansvarar för kollektivtrafiken bör ske. Trafikinformation och tidtabeller ska vara lättillgängliga. Hållplatser ska utformas så att de är trygga och

Busshållplats med cykelparkering. Exempel från Boden.

Förslag på utformning av enkel stopphållplats med väderskydd utmed Lasarettsgatan i närheten av Kunskapshuset. När en buss stannar för av- och påstigning måste även övrig trafik i den riktningen stanna och invänta bussen. Detta tar bort de trafiksäkerhetsrisker som kan uppstå med omkörande bilar.

bekväma med belysning och väderskydd. Det ska även vara enkelt att lösa biljett och parkera vid hållplatserna som med fördel kan ha cykelparkering och trafikeras av fordon med hög standard.

Biltrafik

Förutsättningar

Infrastrukturen för bilar

Gatustrukturen för bilar i Gällivare är uppbyggd från järnvägsstationen. Centrum omgärdas av Malmbergsgatan, E45 och Lasarettsgatan som alla är huvudleder. På huvudlederna prioriteras biltrafik

före andra trafikslag som har väjningsplikt för bilar. Huvudlederna drar till sig mycket trafik och bilarna håller ofta högre hastighet eftersom att de har företräde i korsningar. Den skyltade hastigheten för bilar i centrum är 50 km/h.

I centrum finns både gatuparkeringar och parkeringshus för bilar vilket redovisas i kartan nedan.

Åtgärder och riktlinjer för biltrafik

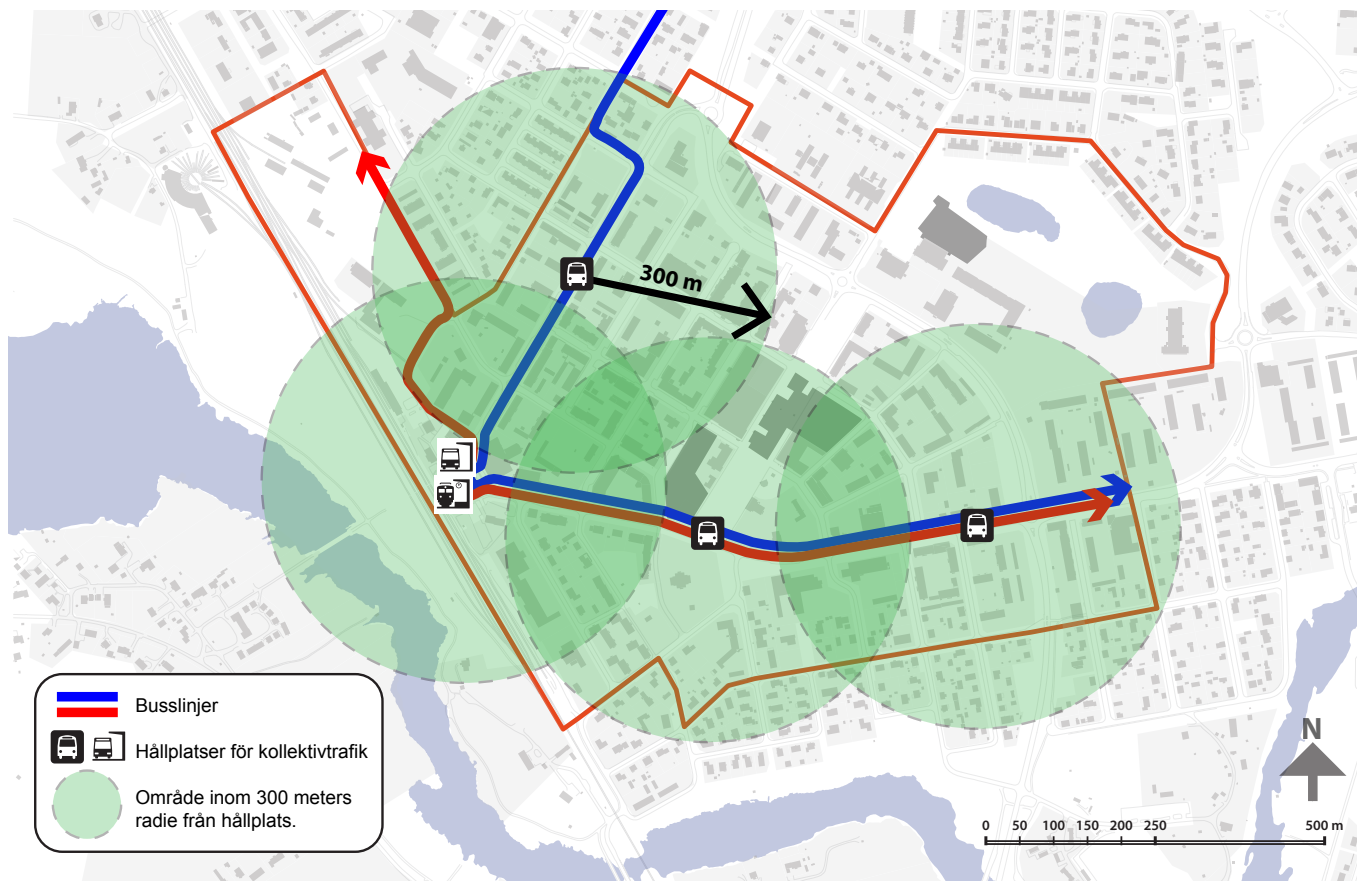
Dimensionera och gestalta gator utifrån dagens behov

Körytorna i centrum är bredare än vad biltrafiken har behov av. Körytorna för biltrafik bör minskas för att skapa utrymme för gående, cyklister och grönska. Detta kan genomföras utan att det får konsekvenser för bilarnas framkomlighet.

Gatorna bör vara självförklarande, det vill säga att de i sin utformning signalerar vilken hastighet som är lämplig och hur olika trafikanter bör bete sig i trafiken. På sidan 37 nedan illustreras hur Lasarettsgatan skulle kunna förändras.

Schematisk bild som illustrerar "hela resan"-perspektivet.

Röd och blå linje visar busslinjernas sträckning genom centrum. I kartan visas också var hållplatser finns och de gröna cirkarna vilket område som nås 300 m från busshållplatserna.

Rätt fart

För att skapa en trafiksäkrare miljö så bör hastigheten anpassas utifrån gående och cyklisters behov. Det innebär att hastigheten i centrum bör sänkas.

Varutransporter

I arbetet med omgestaltningen av gaturummet är det viktigt att dialog förs med handlare och leverantörer så att man för olika platser kan hitta den för centrum bästa utformningen. Det kan exempelvis handla om särskilda lastzoner, att varutransporter sker under vissa tider eller om det är möjligt att varor kan samdistribueras så att antalet transporter och därmed lastbilar som trafikerar centrum minskar.

Skoter

Skotern har en viktig roll i Gällivare där den vintertid skapar förutsättningar för Gällivareborna att ta sig ut i naturen.

Det finns ett skoterstråk längs Vassara älv. Det kan behövas en parkeringsplats för skoter så att skoteråkare kan promenera in till centrum.

Parkering i balans

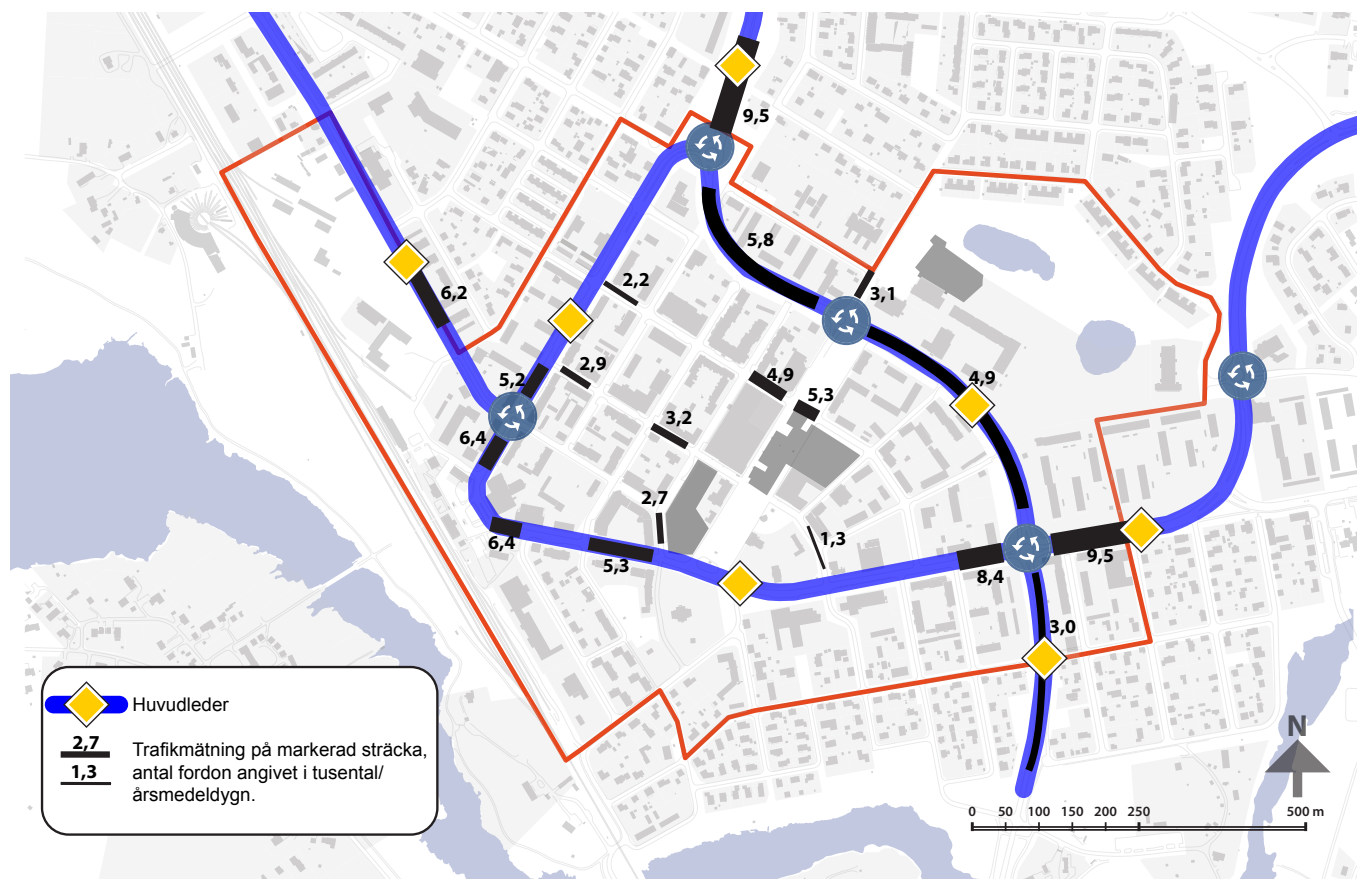
I centrum finns behov av parkering för:

- Boende och besöksparkering
- Parkering för handel, restaurang och service
- Parkeringsplatser för arbetsplatser
- Resenärer med buss och tåg, kort- och långtidsparkering

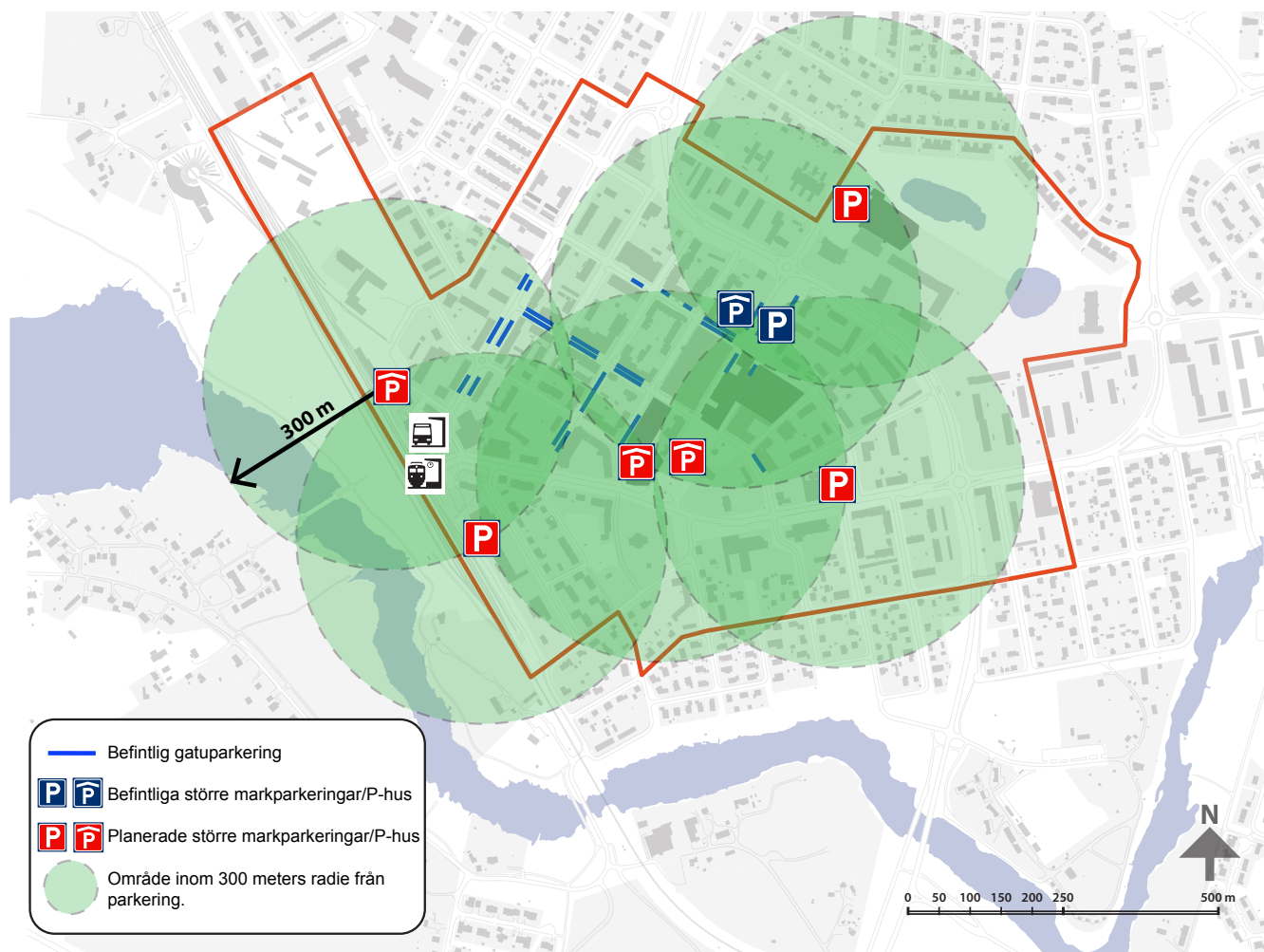
En åtgärd för ett mer effektivt nyttjande av parkering som bör provas i Gällivare centrum är att vissa parkeringsplatser kan samnyttjas. Det innebär att de används för olika ändamål under olika tider. Det kan exempelvis handla om att arbetsplatsparkeringar kan användas av de som besöker centrum för att handla, besöka en restaurang eller gå på bio under kvällar och helger.

Det är också viktigt att fundera över avstånd mellan parkeringsplatser och målpunkter. Målpunkter där besökare vistas under kort tid bör ha kortare avstånd till parkering. Det innebär att platser för oplanerade eller impulsiva besök bör ha parkeringar närmare än arbetsplatser där man tillbringar längre tid.

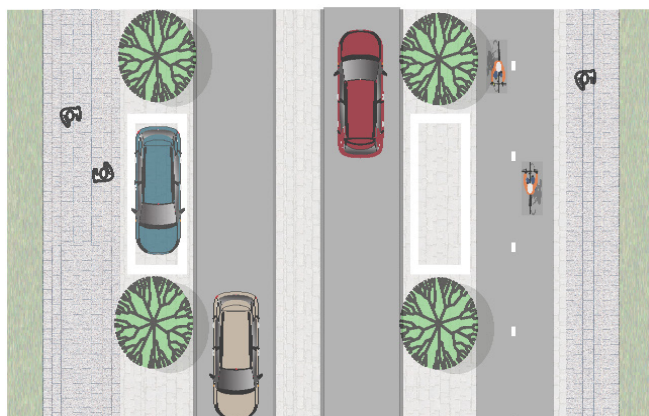
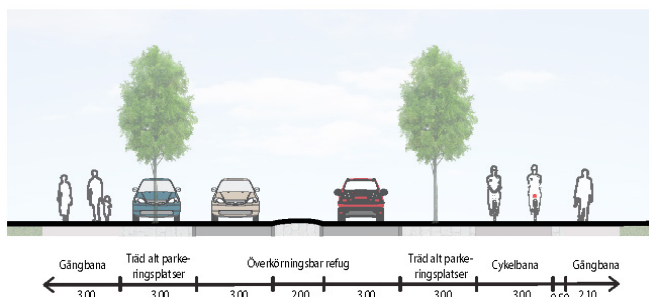
En tredje åtgärd är att man gömmer bilarna så att man

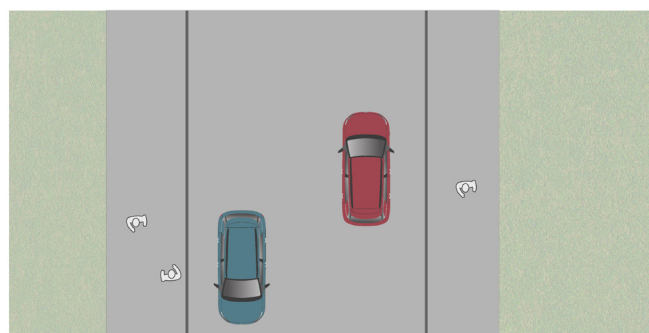
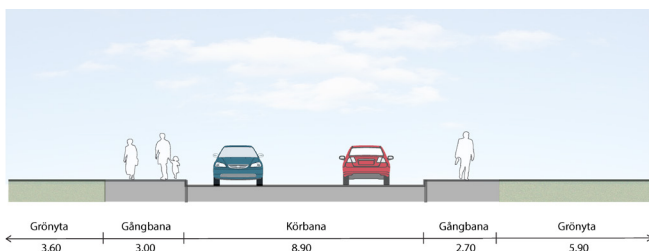
Huvudleder samt de sträckor där trafikmätningar har genomförts. Antal fordon i tusental/årsmedeldygn.

Karta över parkeringshus- och större markparkeringar. De gröna cirkelarna visar områden inom 300 m från parkeringshusen. De blå linjerna visar var det idag finns gatuparkeringar.

Exempel på hur Lasarettsgatan skulle kunna utformas.

Lasarettsgatan idag.

Riktlinjer

- Gatumiljöerna i centrum utformas utifrån gåendes behov.
- Utforma gatumiljön så att det blir enkelt och attraktivt att gå i centrum vilket bland annat innebär belysningsåtgärder, smalare körytor för bilister och fler upphöjda passager där många gående korsar biltrafik.
- Utveckla och knyt ihop cykelvägar så att de bildar sammanhängande stråk där cyklister ges företräde framför korsande biltrafik.
- Anlägg cykelväg längs Lasarettsgatan och Malmbergsvägen.
- Anlägg säkra och väderskyddade cykelparkeringar vid viktiga målpunkter.
- Prioritera cyklister vid drift och underhåll året runt.
- Gångpassage i plan över väg E45 förbättrar kopplingen mot Sjöparken.
- Utveckla lokaltrafikens tidtabeller så att det blir enklare och tydligare avgångstider från centrum.
- Snabba upp resor så att det går snabbare att välja bussen.
- Utveckla kopplingen mellan cykel, buss och tåg.
- Utred läge för ny busshållplats med anledning av att is- och evenemangsarena och multiaktivitetshus anläggs.
- Väderskydda alla busshållplatser i centrum
- Större arbetsplatsparkeringar bör lokaliseras utanför centrum inom 300 m gångavstånd.
- Boendeparkeringar ska finnas inom den egna fastigheten eller inom parkeringshus.
- Parkeringshus ska utrustas med laddplatser för elbilar och med parkeringsplatser för cykel.
- Inventera parkeringsplatser och peka ut platser som kan samnyttjas.

FÖRSLAG TILL HANDLINGSPLAN

Prioriterade åtgärder

I utvecklingsplanen finns flera förslag på åtgärder och förändringar som alla ska bidra till att göra centrum till en attraktiv och levande mötesplats.

I detta kapitel ges förslag på vilka åtgärder som bör prioriteras och genomföras på kort sikt och vilka som bör prioriteras och genomföras på något längre sikt. På så sätt kan utvecklingen av centrum samordnas och genomföras på ett rationellt och effektivt sätt.

Prioriterade åtgärder på kort sikt

Kyrkallén

Kyrkallén har en central funktion för att förbinda Sjöparken, skolan och den framtida is- och evenemangsarenan med de södra delarna av centrum och Vassara älv. Multiaktivitetshuset innebär att en del av allén tas i anspråk men den kommer att finnas kvar i sin västliga sträckning. För att skapa smidiga flöden av gång- och cykeltrafikanter är det avgörande att allén utformas och anpassas för dessa grupper av trafikanter. För att skapa en sammanhängande grönstruktur som de som kommer till centrum kan orientera sig längs med så är det även mycket viktigt att det planeras för grönska längs hela stråket.

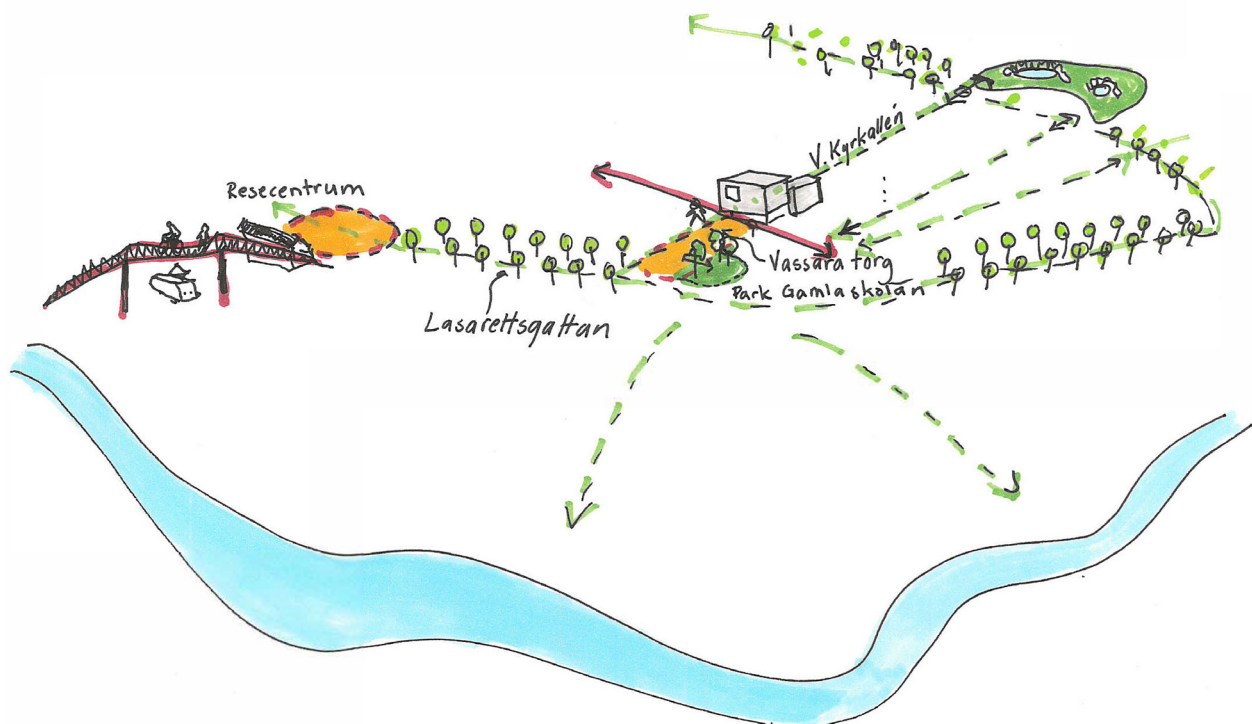
För att förbättra kopplingen till Sjöparken, Skolan och Is- och evenemangsarenan i norr behöver en ny passage i plan över väg E45 anläggas. Det är Trafikverket som ansvarar för väg E45.

Vassara torg

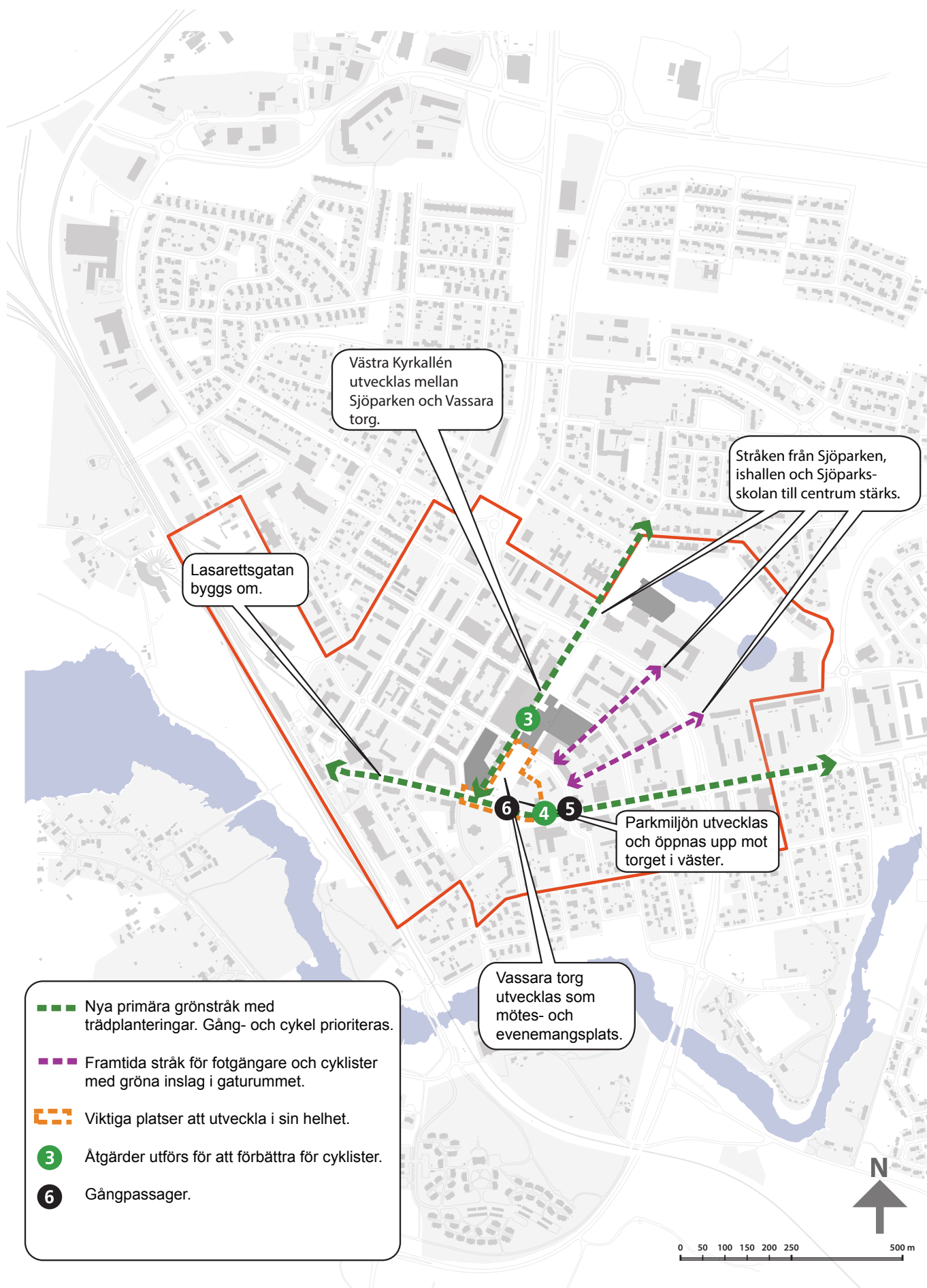
Vassara torg är centrum's hjärta och knutpunkt och dess funktion som mötesplats kommer att accentueras ännu mer när Kunskapshuset och Multiaktivitetshuset står färdiga. Det är därför angeläget att påbörja arbetet med torgets framtida gestaltning så att det kan byggas om och stå klart att användas samtidigt som Kunskapshuset och Multiaktivitetshuset.

Lasarettsgatan

Det ska vara lätt att hitta till centrum och besökare som kommer till Gällivare ska mötas av en estetiskt tilltalande miljö och en gatustruktur och utformning som leder dem rätt. Ytan framför resecentrum och Lasarettsgatan som leder upp till centrum ska därför byggas om för att bli grönnare, attraktivare och lättare att orientera sig längs med.

Prioriterade åtgärder i utvecklingsplanen.

Gångstråket från Sjöparksskolan till Multiaktivitetshuset

Väg E45 utgör en barriär mellan Sjöparksskolan och Multiaktivitetshuset som behöver bemästras för att skapa trafiksäkra passager. Det är särskilt angeläget eftersom att Multiaktivitetshuset när det står klart kommer inrymma flera funktioner som kommer att nyttjas av skolelever både under och efter skoltid. Det är angeläget att stråket längs Smedjegatan som korsar E45 byggs om för att bli mer anpassat till gående och cyklister och för att skapa trafiksäkra passager över väg E45.

Trafiksäkerhets- och gång- och cykelåtgärder

I centrum prioriteras i första hand oskyddade trafikanter. För att förbättra för gång- cykeltrafiken föreslås flera åtgärder

I centrum handlar det om att trafiksäkra korsningar genom att till exempel göra dem upphöjda och på så sätt tvinga bilar att sänka farten. Till centrum handlar det om att anlägga gång- och cykelvägar med hög standard som gör att det går snabbt och är enkelt att ta sig till centrum med cykel. Med anledning av den framtida utvecklingen i Vassara och på Repisvaara är det särskilt angeläget att anlägga en gång- och cykelpassage över järnvägen.

Det är också viktigt att skapa gång- och cykelanslutningar till omkringliggande skid- och motionsspår.

Ett exempel på en park och mötesplats, Frizon, Umeå. Foto: Andreas Nilsson/Tyréns.

Prioriterade åtgärder på längre sikt

Koppla samman gröna stråk

Som en del i arbetet med att skapa en sammanhängande grönstruktur i centrum så bör även Smedjegatan, Malmbergsvägen och väg E45 försees med grönska i gaturummen. Det är även viktigt att skapa gröna stråk som kan leda gående och cyklister ner till Vassara älv längs Länsmansgatan och Garvaregatan. (se kartan sid 42). Detta kan göras etappvis och bör prioriteras i kommunens långsiktiga arbete med att förbättra gatu- och parkmiljöerna i Gällivare.

Resecentrum och entrén till Gällivare

För att resecentrum ska fungera på ett bra sätt krävs en ny utformning av ytan framför stationshuset. Den nya utformningen av platsen behöver ges en tydlighet så att det är lätt att orientera sig härifrån och vidare upp mot centrum utmed Lasarettsgatan. Platsen ska också fungera som en avkopplande och trevlig plats för resenärer som väntar på tåg och buss.

När en ny gestaltning tas fram ska man också tänka på att platsen är det första som möter en besökare som kommer med tåget och på så sätt också utgör det första intrycket av Gällivare.

Förbindelse över spåren till andra sidan

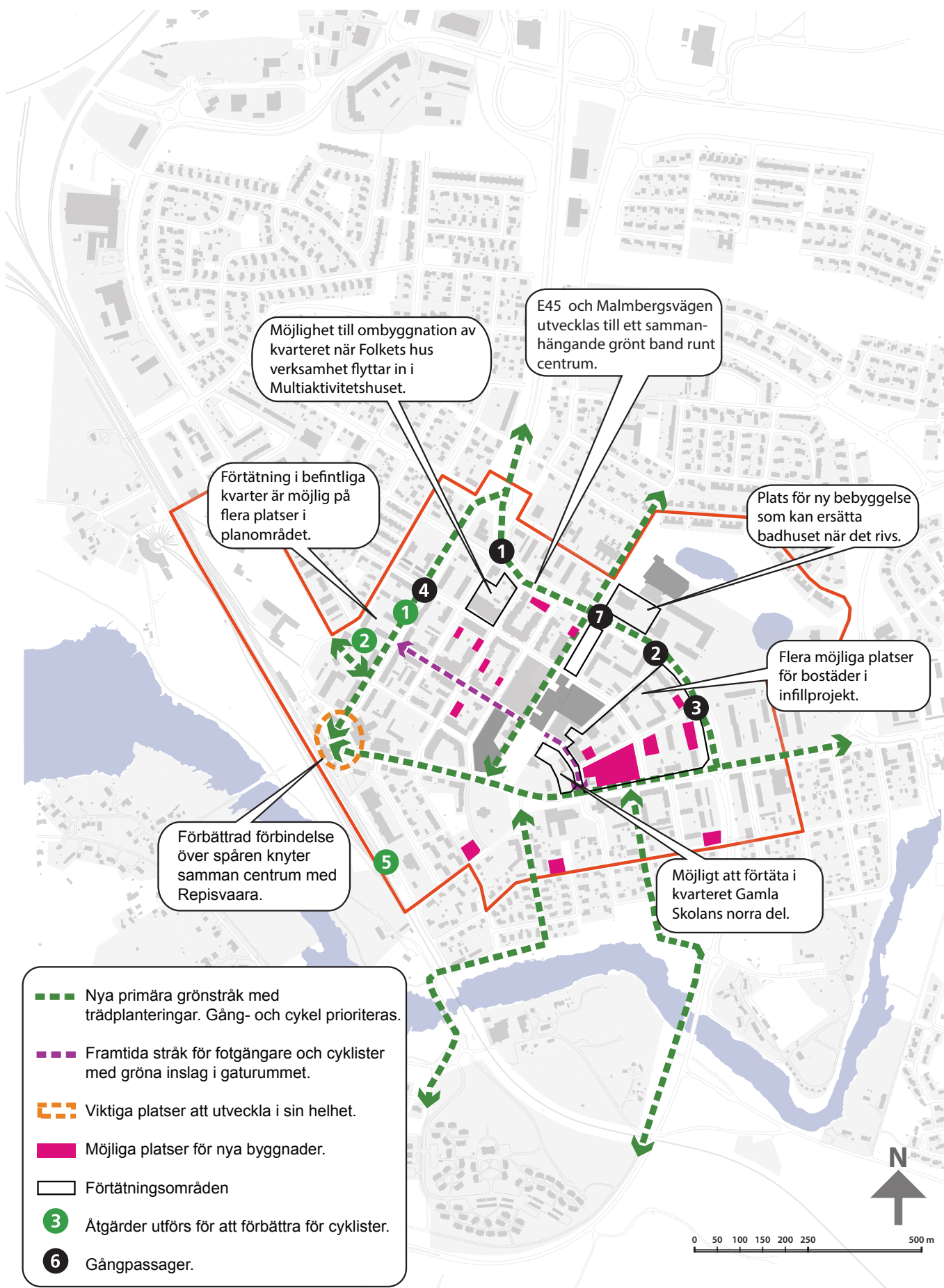
Det finns ett stort behov av att förbättra förbindelsen över järnvägen till andra sidan. I samband med att platsen framför Resecentrum byggs om bör man ta ett helhetsgrepp för att förbättra tillgängligheten för både fotgängare och cyklister. En övergång som är bättre anpassad även för cyklister gör passagen mer användbar och attraktiv för fler vilket ökar platsens betydelse som nod i staden.

Kontinuerlig förtätning

För att centrum ska bli en plats präglad av folkliv och aktiviteter så behöver det tillkomma fler bostäder i centrum. Kommunen ska i sitt planarbete prioritera att inleda detaljplanering i de lägen som pekats ut som lämpliga för förtätning. Kommunen kan också via det allmännyttiga bostadsbolaget ta initiativ till nybyggnationer i centrum. På mark som ägs av kommunen bör det undersökas om det finns intresse från byggherrar att delta i markanvisningar.

Exempel på passage över järnvägsspår för fotgängare och cyklister som tillgodoser krav på tillgänglighet i Hallsberg.

**Gällivare
kommun**